

ÇORUM

İsmet Sarıtekin

ÖZYÜREK YAYINLARI

ÇORUM

Osman YALÇIN

İkinci Baskı

*İsmet
Sarıtekin*

ÖZYÜREK YAYINEVİ
Nuruosmaniye Caddesi No. 19
İSTANBUL
1-9-6-9

ÇORUM

Şehirden bir görünüş

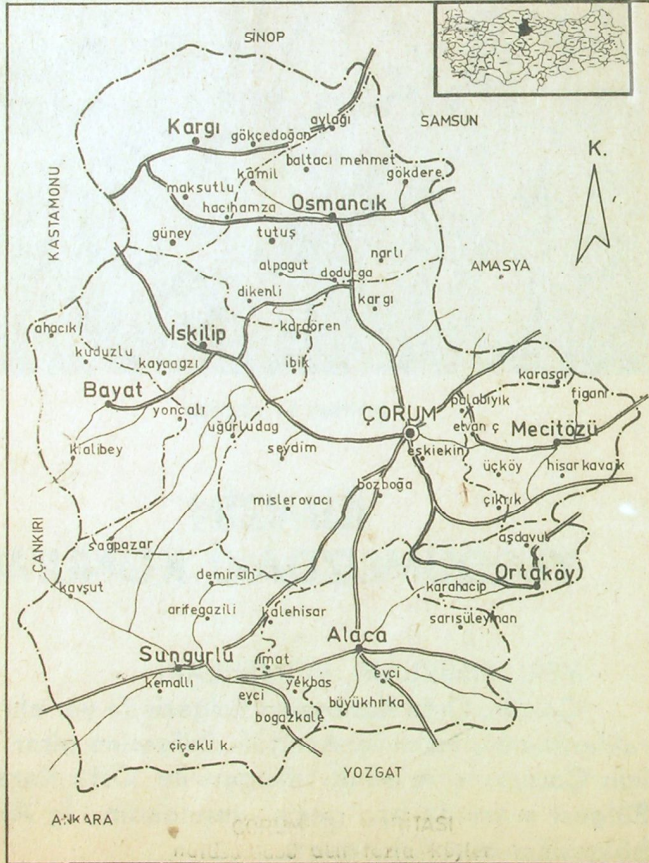
İLİMİZİN YURDUMUZDAKİ KONUMU

YERİ, SINIRLARI, KOMŞULARI

Çorum, Orta Karadeniz Bölgesinde yer alır. Topraklarının bir kısmı İç Anadolu Bölgesine girer. Onun için Çorum, İç Anadolu Bölgesi ile, Orta Karadeniz Bölgesi arasında bir geçiş yerindedir. İç Anadolu bölgesinin kuzeyini kaplar.

Çorum il toprakları, kuzeyden güneye doğru daha geniş bir alan kaplamakta ve kuzeyde, Samsun ili ile Kastamonu ili arasına sokulmaktadır. Kuzeyde Samsun, Sinop, Kastamonu illeri ile komşudur. Doğusunu Amasya, güneyini Yozgat, batısını da Kastamonu, Çankırı ve Ankara illeri sınırlar.

Çorum bu sınırlar içinde 10 995 kilometre kare yüzölçümündedir. 1965 sayımına göre nüfusu 485 567 dir.

Kırk dillim yolu

İLİMİZİN DOĞAL DURUMU

YER ŞEKİLLERİ, ENGEBELERİ

Çorum toprakları genel olarak düzlüklerden meydana gelmiştir. İlin kuzeyini Karadeniz dağları kuşatır ve bölgeyi Karadeniz'in yumuşatıcı etkisinden yoksun bırakır. Bu dağlar dışında çevrede önemli yüksek tepe yoktur.

Güneye inildikçe bir yayla platosu göze çarpar. Kızılırmak nehri Çorum topraklarını batıdan kuzeye doğru ikiye böler. Nehrin meydana getirdiği geniş ova, bölgenin en verimli topraklarını içine alır.

İlin en engebeli bölgesi kuzeyde Osmancık, Kargı ilçeleri ile, batıda İskilip dolaylarıdır. Bayat, Alaca, Sungurlu, merkez Çorum dolayları geniş düzlükler halindedir. Kızılırmak havzası dışında kalan düzlükler 500 - 700 metre arasında yüksek ovalardır. Yalnız Kızılırmak havzası (Ankara sınırından, kuzeyde Lâçin Osmancık dolaylarına dek) yükseltisi az, tabanovadır.

Kuzeyde Osmancık, batıda İskilip dolayları çok engebelerdir. Yarık vadiler, dik yamaçlar, kayalıklar çevreyi kaplar. Çorum 800 metre yükseltidedir. Genel olarak ilin yükseltisi 800 metreyi aşmaz. Sungurlu 770, İskilip 720, Alaca 700 metre yükselti ile ortalama verirlir.

Kuzeye gidildikçe düzlükler azalır. Bunların yerini Karadeniz dağlarının güney yamaçları alır. Dağlar burada il topraklarını bir duvar gibi kıyı bölgesine kapar. Ancak akarsuların açtığı vadilerden kıyı bölgesine geçit verir. Bunların en önemlisi Kızılırmak nehrinin meydana getirdiği derin vadidir.

Çorum dağları :

Erenler tepesi	Kargı	2 097 m.
Türbe tepe	"	1 981 "
Tepelice dağı	"	1 948 "
Dursuntepe	"	1 889 "
Karatepe	Mecitözü	1 846 "
Kırklar dağı	"	1 791 "
Eğerci dağı	Çorum	1 765 "
Köse dağı	"	1 750 "
Dedeçal	Osmancık	1 730 "
Kartaltepe	Sungurlu	1 700 "
Teke dağı	İskilip	1 700 "
Sakarözü dağı	"	1 675 "
Deveci dağı	"	1 650 "
Alagöz dağı	Çorum	1 650 "
Nöbetibaba	Sungurlu	1 641 "
Karadağ	Mecitözü	1 520 "
Dörttepe dağı	Çorum	1 500 "
Beşdam dağı	Sungurlu	1 365 "
Ağacayürek tepe	"	1 318 "

AKARSULARI, GÖLLERİ

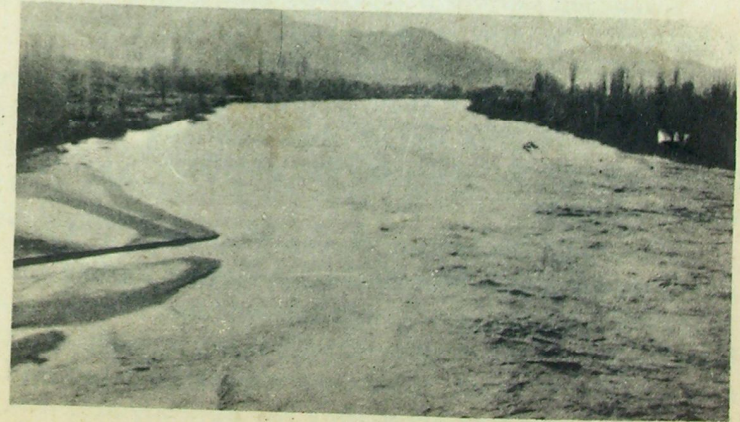
Çorum ilinin akarsuları, başlıca iki bölüme ayrılır :

1 — Kızılırmak ve bu nehre karışan dereler.

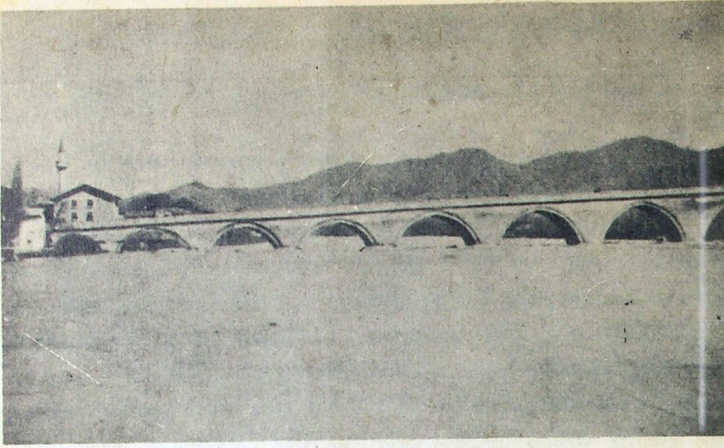
2 — Yeşilirmak'a karışan dere ve çaylar.

Kızılırmak : Yurdumuzun en uzun nehri olan Kızılırmak, Çorum ilinin güney-batısından il sınırlarına girerek, kuzeyde Kargı ilçesi topraklarından Samsun topraklarına geçer ve Sinop ile Samsun arasında sınır çizerek Samsun topraklarında denize dökülür.

Kızılırmak, Çorum'da orta yayını tamamladıktan sonra Bayat ilçesi güneyinde Çorum'a girer. Kızılırmak nehrinin suladığı topraklar, Çorum'un en bereketli ve tarıma elverişli yerleridir. Kızılırmak Çorum topraklarında durgun akar. Büyük yay çizer. Çok tortul bırakır. Yaz aylarında azalır. Kış ve ilkbaharda çoğalır. Bu mevsimde köprüsüz geçit vermez.

Kızılırmak

Kızılırmak üzerinde Koyunbaba köprüsü

Çok bulanık aktığı ve tortul getirdiği için Kızılırmak adını alan nehir, kuzeyde Karadeniz Bölgesine yaklaştıkça dar vadiler içine girer. Geniş ovaların yerini, iki yanı dik yamaçlar alır. Iskilip doğusunda büyük bir köprü ile çevresine geçit verir.

Kızılırmak Çorum il topraklarında birçok kollarla beslenir. Bunların en önemlileri Sungurlu içinden geçerek Kızılırmak'a karışan Budaközü suyu, Iskilip içinden geçen Uludere suyu, kuzeyde Çankırı ve Kastamonu'dan geçerek Çorum topraklarında karışan Devrez çaydır. Bu akarsular da geçtikleri yerlerde verimli olurlar.

Çorum'un bunlardan başka, Yeşilirmak'a karışan Çorum suyu ile Mecitözü suları vardır. Çorum suyu aslında Mecitözü suyunun bir koludur. Bu iki su Cemilbey yanında birleşerek, Çekerek suyuna karışırlar. Çekerek suyu, Amasya il topraklarını suladıktan sonra Yeşilirmak'a karışır.

Çorum ili topraklarında göl yoktur.

HAYA DURUMU, İKLİMİ

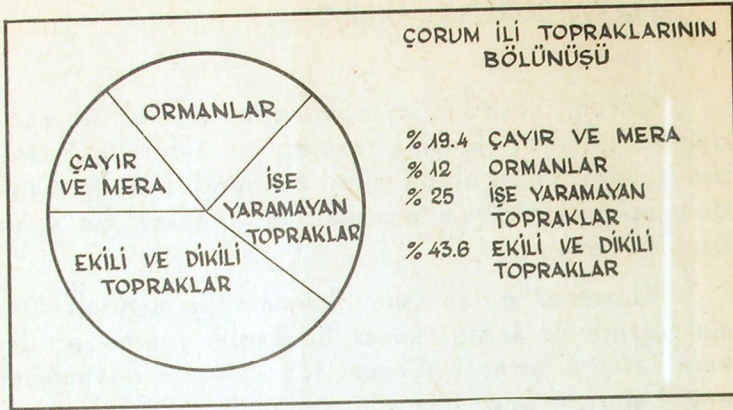
Çorum, çeşitli iklim bölgelerine ayrılır. Bir yandan Karadeniz bölgesine sokulan topraklarıyla, Karadeniz iklimi etkisi altına girer, bir yandan da İç Anadolu Bölgesine giren topraklarıyla Karasal bir iklim özelliği kazanır.

Kuzeyden gelen deniz ikliminin yumuşatıcı etkisini Karadeniz dağları keser. Bu dağlar yağmurları da kendilerinde tutarak Çorum topraklarına geçmesine engel olurlar. Onun için güneye inildikçe iklim İç Anadolu Bölgesinin karakterini kazanır. Yazları sıcak ve kurak, kışları sert olur.

Gece ile gündüz arasındaki ısı ayrımı fazladır. Yağışlar daha çok kış ve bahar aylarında görülür. Yaz aylarında yağış çok azdır. Çorum'da ocak ve şubat aylarının ısı ortalaması — 3 dereceye dek düşer. Bu aylarda ısı — 20 dereceye dek düştüğü olur. Yaz aylarının ortalaması ise + 21, + 22 derecedir.

Yaz aylarında ısı 37, bazen 38 dereceye dek yükseldiği görülür. Çorum'da yılın 74 günü açık, 182 günü bulutlu, 109 günü kapalı geçmektedir. Yaz aylarında (temmuz ve ağustos) bütün günler açık geçer. Buna karşılık ocak ve şubat aylarında açık geçen günler pek azdır.

Yağışlara gelince : Yıllık yağış ortalaması 380 mm. ile 490 mm. arasındadır. Yağış, kuzeyden güneye inildikçe azalır. Güneyde İç Anadolu Bölgesine giren kesimlerde 250 mm. ye dek düşer. Osmancık ve Kargı dolaylarında ise yağışın 500 mm. ye dek yükseldiği görülür.

BITKİ ÖRTÜSÜ, ORMANLARI

İklim özelliklerine uyararak ilde iki çeşit bitki göze çarpar. 1 — Ormanlar, 2 — Bozkırlar.

Kuzeyde, Samsun ve Sinop illeri topraklarına sokulan kesimlerde bitki özelliği Karadeniz Bölgesi'nin yağış alan bölgesi karakterini taşır. Buralarda dağlar gür bir ormanla örtülüdür. Kargı, Osmancık ilçeleri ile bir kısım İskilip toprakları ormanlıktır. Güneye inildikçe orman yavaş yavaş kaybolur. Onun yerini İç Anadolu bölgesinin karakteri olan bozkır alır.

Çorum'un kuzeyini kuşatan Karadeniz dağları ormanlıktır. Mecitözü dolayları da ormanlıktır. Orman ağaçlarından en çok meşeliklere ve çam ormanlarına rastlanır. İskilip kuzeyinde orman yavaş yavaş kuzeye doğru kaçmakta, harap olmaktadır. Ormanı yok edilmiş bölgelerde yalçın kayalıklara rastlanır. Buraların çıplak dağlarını yabancı badem ağaçları kaplar. Yer yer çalıklar görülür.

Çorum topraklarının önemli bir kısmı bozkırdır. Buralarda bahar geç gelir. Etrafı bir yeşillik sarar. Kırlar çiçekle dolar. Sonra kısa zamanda her taraf sararır. Otlar kurur. Bozkırda ağaç toplulukları ancak akarsu boylarındaki söğüt ve kavak ağaçlarıdır. Yer yer meyveliklere ve bazı bölgelerde bağlara rastlanır. Özellikle Sungurlu suyunun iki yanı bağ ve bahçeliktir. Alaca ilçesinin de akarsu boylarında bahçe ve bağlar vardır.

Mecitözü dolayları da yine bağ ve bahçelerle kaplıdır. Çorum, Sungurlu, Alaca dolayları ise buğday yetiştiren bir ambardır. Bu geniş topraklarda dindendirilerek ekilen geniş buğday tarlaları her yanı kaplar. Gözün alabildiğine uzanan az engebeli bu geniş topraklar baharda yeşil, sonra sarıdır.

Çift sürerler

İLİMİZİN NÜFUSU VE YÖNETİM ÖRGÜTÜ

NÜFUSU

Çorum'da en büyük topluluğu merkez Çorum şehri teşkil eder. Bunun dışında şehir görünümünde büyük topluluklar yoktur. Çorum ilçeleri içinde en büyüğü olan Iskilip, 12 880 nüfusun üstünde büyük ve eski bir kasabadır.

Çorum ili sekiz ilçeye ayrılmıştır. Bunlar sıra ile : Alaca, Bayat, Iskilip, Kargı, Mecitözü, Ortaköy, Os-
mancık ve Sungurlu'dur. Bayat ve Ortaköy yakın za-
mana dek bucak merkezi idiler.

1965 sayımına göre Çorum ve ilçelerinin nüfus dağılışı şöyledir :

	<u>Merkezde</u>	<u>Köylerde</u>	<u>Toplam</u>
Çorum	41 574	88 938	130 513
Alaca	8 288	49 801	58 089
Bayat	2 172	23 086	25 258
Iskilip	12 400	47 631	60 031
Kargı	3 954	28 862	32 816
Mecitözü	5 611	31 388	36 999
Ortaköy	1 911	7 997	9 908
Osmançık	8 236	40 679	48 915
Sungurlu	12 886	10 152	83 038
Toplam	97 032	388 535	485 567

Çorum'da ilçe merkezi olarak son yıllarda hızla gelişmekte olanlar arasında Iskilip ve Sungurlu gösterilebilir. Iskilip sapada olmasına rağmen çevresinin önemli bir pazarı ve meyve üreticisi olarak gelişmektedir. Sungurlu ise önemli karayolu üzerinde bir transit merkezi olmuştur. Ankara - Çorum - Samsun karayolu kasabadan geçmektedir. Bu yol kasabanın gelişmesine çok hizmet etmiştir.

Bu iki kasaba hızla büyümekte, çevre köylerinden de kendisine insan çekmektedir. Mecitözü de Çorum'un önemli ilçe merkezlerinden biridir. Son yıllarda ayrı bir özellik taşıyarak gelişen Alaca da büyük kasabalar arasına girmiştir.

Çorum'da kasabalar önemli birer çevre pazarlarıdır. Her kasabanın etrafında toplanan bucak ve köyler, bütün ilişkilerini bağlı bulundukları kasaba ile görürler. Onun için merkez kasabaların pazarı çok hareketli olur.

YERLEŞME ŞEKİLLERİ

Çorum genel olarak yukarıda da belirttiğimiz gibi İç Anadolu Bölgesi ile Karadeniz Bölgesi arasında bir geçiş yerindedir. Bu bakımdan köy ve kasaba toplulukları iki ayrı iklim özelliklerini taşır. Kuzeyde Karadeniz Bölgesine yaklaşan yörelerde evler iki katlı orman evleri tipindedir. Bu ahşap evler büyük yapı-
lardır. Bol kereste harcanarak yapılmışlardır. Geniş pencere-
li, çok odalı, sofalı, altı ahır, eski Türk evleri tipindedir. Güneye inildikçe ev tipleri değişir. Burada büyük merkezlerdeki ahşap evler dışında köy evleri, bir katlı, üstü toprak örtülü, düz damlı köy evleridir.

Güneyde bozkırda orman bulunmadığından köylünün yakacağını tezekkül eder. Onun için toprağa gübre pek girmez. Son yıllarda Tarım Bakanlığı köylüye gübre dağıtmaya ve toprağı gübrelemesini öğretmeye başlamıştır.

İskilip, Sungurlu, Alaca gibi son yıllarda gelişmeye başlayan merkezlerde yeni yapılar göze çarpar. Bu yapıların çoğu kâgirdir.

Çorum il örgütü :

İlçeler	Bucaklar	Köy sayısı
Merkez	Merkez	127
"	Cemilbey	21
"	Lâçin	19
"	Seydim	36
Alaca	Merkez	103
Bayat	Merkez	37
İskilip	Merkez	67
"	Uğurludağ	18
Kargı	Merkez	53
"	Hacıhamza	10
Mecitözü	Merkez	57
Ortaköy	Merkez	14
Osmancık	Merkez	46
"	Kâmil	13
Sungurlu	Merkez	113
"	Boğazkale	16
Toplam		750

İLİMİZİN GEÇİM KAYNAKLARI

TARIMI

İl nüfusunun % 85'i tarımla uğraşır. Bölgede endüstri hayatı henüz başlamadığından halkın geçimini tarım ürünleri teşkil eder. Kuzeyde ormanlık bölgede dağ köylerinin geliri orman ürünleri, diğer bölge halkının geliri de meyve ve tahıldır.

Çorum'da Sungurlu, Alaca, Çorum, Bayat merkezleri birer tahıl ambarıdır. Mecitözü, İskilip ilçeleri halkının bir kısmı meyvecilik bir kısmı da tahılcılık yapar. Mecitözü'nde dokuma, marangozluk gibi el sanatları gelişmiştir. Meyveciliği de ileridir.

Kargı ve Osmancık daha çok orman ürünlerinden yararlanır. Ortaköy tahıl yetiştirir.

Akarsu boylarında meyvecilik ve yer yer sebzeçilik ileridir. Fakat İskilip kasabası halkı yalnız meyvecilikle ve yerli el sanatlarıyla geçinirler. Kızılırmak nehrine karışan Uludere kenarları vadi boyunca hep bağ ve meyve bahçeleriyle kaplıdır. İskilip elma, armut, ayva, kiraz, vişne, muşmula, üzüm yetiştirmek için il içinde birincidir.

Tarım, bölgede oldukça ileri metodlarla ve makine ile yapılır. Traktör, harman makinesi gibi tarım araçları bol olarak il içine dağılmıştır. Merkez Çorum, Sungurlu, Alaca Mecitözü'nde çok tarım yapılır ve tahıl yetiştirilir. Bu merkezlerin en başta ürününü buğday ve arpa teşkil eder. Son yıllarda bölgede tarım denemeleri yapılmakta, verim artırılmaktadır.

Mecitözü'nde pamuk denemeleri, Alaca'da pancar denemeleri yapılmış, iyi sonuçlar alınmıştır. Alaca'nın akarsu boyları ayrıca bağlarla kaplıdır. Burada yetişen üzümlerden bölgenin en ünlü şarapları elde edilir. Sungurlu'nun da kayısı başta olmak üzere mey-

TAHİL AMBARI ÇORUM

Çorum'un güneyinde, Sungurlu ve Alaca ilçelerini içine alan geniş bir ova uzanır. Yer yer üstü düz tepelerle engebelenen bu geniş alanı akarsular yeşertir. Bu yayla ovada, gözün alabildiğine buğday tarlaları uzanır.

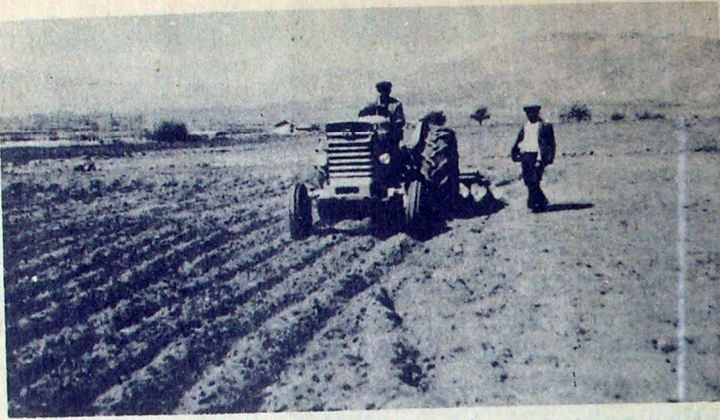
Yalnız su kenarlarını süsleyen ağaç toplulukları dışında bu yörede hemen başka bir yeşillik görülmez. Akarsuların kenarlarında yerleşen meyve bahçeleri ve dere kenarlarını süsleyen kavak ve söğüt ağaçları dışında, hiç bir yerde ağaç görülmez.

Tatlı meyilli yamaçlar, üstü düz tepeler, hep tarladır. Bu tarlalar baharda yeşerir, çiçek dolar. Sonra buğdaylar boy atar. Dört bir yanı buğday denizi sarar. Hafif rüzgârın dalgalandırdığı bu yeşil bitki denizi, gerçek denizi andırır.

Yaz ortasında bu yeşil deniz birden sararır. Olgun başakların dalgalandırdığı sarı deniz, kısa bir zaman sonra birden ortadan kalkar. Köylü buğdayı biçince sapları harmana kaldırır. Onun arkasından harman gelir. Sonunda çuval çuval, araba araba tahıl, ambarlara, silolara, merkezlere ve pazarlara taşınır.

Çorum, toprak genişliği göz önünde tutulursa, yurdumuzda en çok buğday yetiştiren iller arasındadır. Çünkü Konya'nın 1949 yılında yetiştirdiği 141 000 ton buğday yanında Çorum, 100 000 ton buğday yetiştirmiş bulunmaktadır. Çorum her yıl ortalama 100 000 tondan fazla buğday yetiştirerek yurt ekonomisindeki önemli yerini korumaktadır.

Verimli yıllarda buğday üretimi 150 -170 000 ton arasındadır. Bunun yanında 70 000 ton arpa, önemli miktarda fasulye, yulaf da yetiştirmektedir.

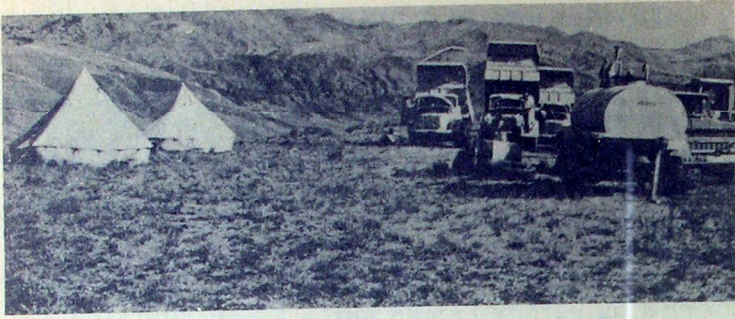

Makine ile ekim

veleri ünlüdür. Burada bağlar da önemli yer kaplar. Sungurlu'da ayrıca sebze yetiştirilir.

Çorum'da tarım bakanlığının meyve fidanlığı vardır. Bu fidanlık bölgenin ihtiyacı olan meyve fidanlarını karşılar. Bölgede elmacılık önemli bir gelir kaynağı olmaya adaydır. Burada yetişen elmalar Amasya elması kadar gevrek, sulu, tatlı ve ondan daha dayanıklıdır. Halk onun için elma yetiştirmeye başlamıştır.

Kargı, Osmancık gibi kuzeyde kalan bölgeler daha çok orman ürünlerinden yararlanırlar. Bölgeye giren dağ köyleri ne yazık ki, ormanın zararına çalışmakta ve ormanı yitirmektedir.

Y. S. E. çalışmaları

Çorum ilinde yıllık tarım ürünleri üretimi :

Ürün türü	Ekilen yer Hektar	Üretim Ton
Buğday	215 000	258 100
Arpa	85 000	127 600
Pirinç	5 700	17 100
Pancar	3 100	93 000
Kendir	550	70 117
Pamuk	150	61 122
Patates	1 500	22 500
Bostan	1 100	33 000
Soğan	800	9 600
Sarmısak	200	1 400
Armut	186 000	16 800
Ayva	58 000	4 580
Badem	22 000	440
Elma	220 000	22 000
Erik	157 000	7 850
Üzüm	11 000	100 000
Lahana	100	5 000
Taze fasulye	150	2 250
Pırasa	60	1 500

HAYVANCILIĞI

Çorum bir tarım memleketi olduğundan hayvancılığı da ileridir. Bayat, Sungurlu, Alaca, Çorum gibi meraları geniş yörelerde küçük baş hayvan çok sayıda beslenmekte ve bir kısım halkın geçimini yalnız hayvancılık teşkil etmektedir.

Mecitözü, İskilip, Osmancık gibi dağlık bölgelerde küçük baş hayvan yanında büyük baş hayvan da beslenmekte, fakat bu, önemli bir yer tutmamaktadır. Çorum, Sungurlu, Bayat, Ortaköy gibi geniş tarımı olan bölgelerde toprak dinlendirilerek ekilmekte olduğundan küçük baş hayvanların otlamasına elverişli yerler bulunmaktadır. Tahıl tarladan kaldırılınca yerini kaplayan anızlar da yeni ekime dek otlak halini almaktadır.

Bayat yaylası küçük baş hayvan yetiştirmede ilde başta gelir. Burada en çok koyun beslenir. Koyun, çevrenin gelirini sağlar. Yününden, sütünden, elde edilenler dış pazarlara gönderilir. Bayat yaylası çok sayıda canlı hayvan satır.

Köylünün tarım gücünü artıran büyük baş hayvanlardan inek ve öküz hemen her çiftçinin beslediği başlıca hayvandır. Bunun yanında at, eşek ikinci derecede yer alır. Kuzeyde ormanlık bölgede ayrıca kıl keçisi beslenmektedir.

Koyun	432 149
Kıl keçisi	293 419
Tiftik keçisi	230 980
Siğir	275 647
Manda	63 154
At	18 956
Katır	5 539
Eşek	70 827

MADENLERİ

Çorum maden bakımından zengin değildir. Yalnız bölgede yer yer tuzlalara rastlanır. Bunların içinde en önemlisi İskilip yanındaki Tuzla'dır. Bu tuzla civarın tuz ihtiyacını karşılayacak kadar zengindir. Tekel buradan çıkardığı tuzları çevrede harcar.

Çorum'un başlıca madenlerinden biri de Kargı yanındaki Dodurga Linyit İşletmesidir. Dodurga linyitleri çıra gibi yanan birinci kalitede linyitlerdir. Buradan çıkan linyitleri en çok Çorum çeker. Bu linyitler yolsuzluk yüzünden fazla çıkarılamamaktadır. Maden zengir. İyi işletilirse, ormanların yok edilmesini de önleyeceğinden yurt ekonomisinde yeri büyük olacaktır.

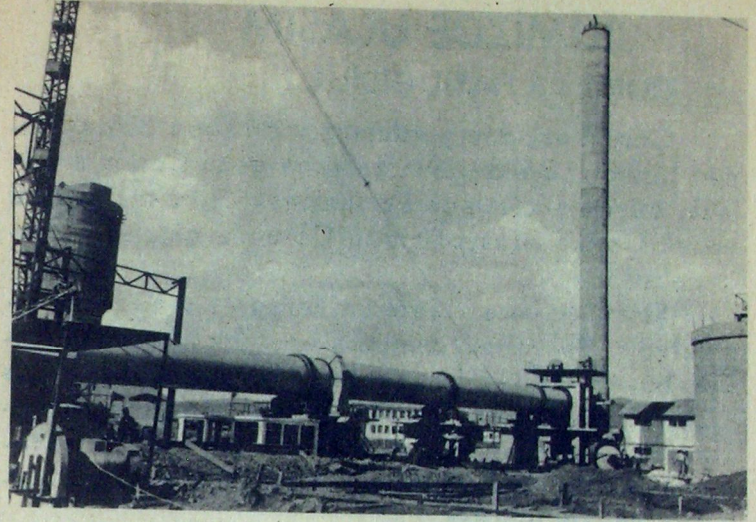
ENDÜSTRİ VE TİCARETİ

Çorum'da endüstri cumhuriyetten sonra ve son yıllarda gelişmeye başlamıştır. Yeni kurulan çimento fabrikası burada endüstrinin ilk temeli olacaktır. Ayrıca gelenek haline gelmiş Çorum bakırcılığı da burada eski bir endüstrinin varlığını açıklar. Çorum'da bir çarşı yalnız bakırcılıkla uğraşır. (İç bölümde bakırcılık konusuna bakınız.)

Çorum İç Anadolu Bölgemizde bir tahıl ambarıdır. Bu yüzden ticaret hayatı çok hareketlidir. Çevrede yetiştirilen tahıllar daima Çorum'dan dış ve iç pazarlara gönderilir. Çorum'un ticareti tahıl ve bakırcılık üzerinedir.

İskilip Hal binası

Çimento Fabrikası

ÇORUM ÇİMENTO FABRİKASI

1954 yılında yapılmaya başlanmış, 1957'de işletmeye açılmıştır. Günlük üretim ortalaması 440 - 450 tondur. İleride kuru sisteme çevrilmek ve makineleri geliştirilmek suretiyle üretim 1000 - 1200 tona çıkarılacaktır.

Fabrikanın ham maddeleri :

Kil : Fabrika etrafından 500 - 700 metre uzak-tan elde edilmektedir.

Kalker : Fabrikanın 500 - 700 m. yakınından elde edilmektedir.

Trastaşı : 30 km. uzaklıktan getirilmektedir.

Alçıtaşı : 7 km. uzaklıktan getirilmektedir.

Şimdilik fabrikada 260 işçi çalışmaktadır.

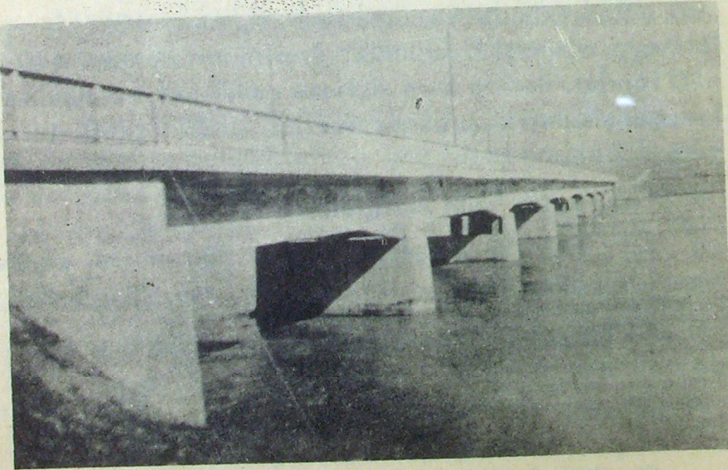
İLİMİZDE ULAŞIM

ÇORUM'A NASIL GİDİLİR ?

Çorum eskiden yurdumuzun en sapa bölgelerinden biriydi. Daha yakın zamana dek Çorum'a gitmek, büyük güçlüklerle karşılaşmak demektir. Çünkü ancak Çerikli istasyonundan Çorum'a giden karayolu çalışırdı.

Şimdi Ankara - Samsun karayolu şehirden geçmektedir. Bu yol yurdumuzun en işlek karayollarından biridir. Günün her saatında bir kamyon, otobüs dizisi yolları kaplar. Gerek Samsun'dan, gerekse Ankara'dan gelen taşıtlar şehirde eyleşir, yakıtlarını tamamladıktan ve yolcularını dinlendirdikten sonra yollarına devam ederler.

Çorum, ayrıca çevresinin de transit istasyonudur. İskilip, Mecitözü, Osmancık, Kargı, Ortaköy gibi ilçeler yurdun diğer bölgeleri ile ilişkilerini ancak Çorum üzerinden sağlarlar.

Çorum - İskilip yolu üzerinde Kızılırmak köprüsü

Çorum - Ankara caddesinden bir görünüş

Çorum'a gitmek için Samsun ya da Ankara'dan otobüse binmek gerekir. Amasya'da Mecitözü üzerinden bu karayolu ile ilişki kurar. Fakat önemli karayolu yalnız Ankara, Samsun karayoludur.

Çorum'un demiryolu ile ilişkisini güneyde Çerikli ve Yerköy istasyonları sağlar. Yakın zamana dek bu iki istasyon bölgenin en önemli istasyonları idi. Fakat karayolunun işletmeye açılmasıyla eski önemlerini yitirdiler.

Önemli karayollarının uzunlukları :

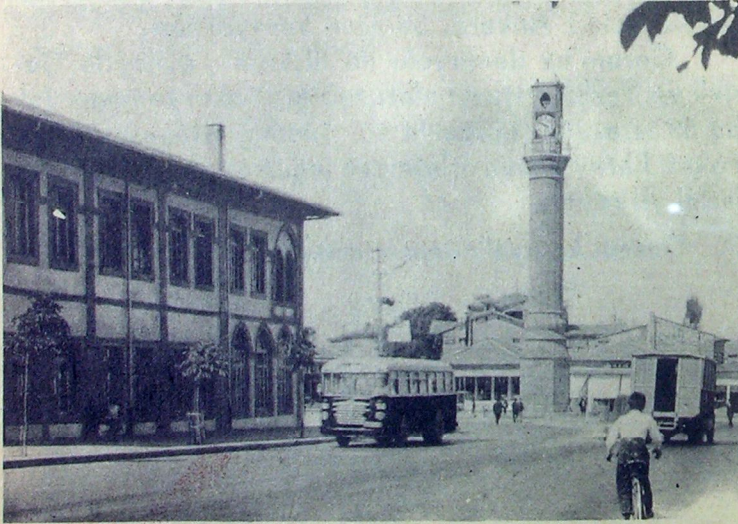
Çorum — Ankara	254 Km.
" — Samsun	175 "
" — Amasya	89 "
" — İstanbul	662 "
" — İzmir	1008 "
" — Adana	604 "
" — Erzurum	804 "
" — Yozgat	105 "

İL MERKEZİMİZ, ŞEHRİMİZ

Çorum, Ankara - Samsun karayolu üzerindedir. Bu önemli ve işlek yolun tam ortasına düşer. Yol günün her saatinde her iki yöne de uzun bir otobüs ve kamyon dizisini içine alır. Çorum, işte bu işlek yolun ortasında bir durak, dinlenme ve transit yeridir.

Ankara yönünden gelen karayolu şehre güzel bir bulvar ile girer. Bu iki tarafı yeni ağaçlandırılmış yol, şehrin içine dek sokulur ve hükümet meydanında, saat kulesinin yanında durur.

Şehrin en işlek yeri, günün her saatinde kalabalık yeri, burasıdır. Çünkü Çorum, Ankara - Samsun yolu üzerinde bir transit yeri olduğu gibi yöresinin de en önemli pazarıdır. Çevredeki ilçe merkezlerinden, yurdun başka bölgelerine geçmek isteyenler önce Çorum'a gelerek orada yeni taşıtlara aktarma olur, yollarına öyle devam ederler.

Çorum'da Saat kulesi

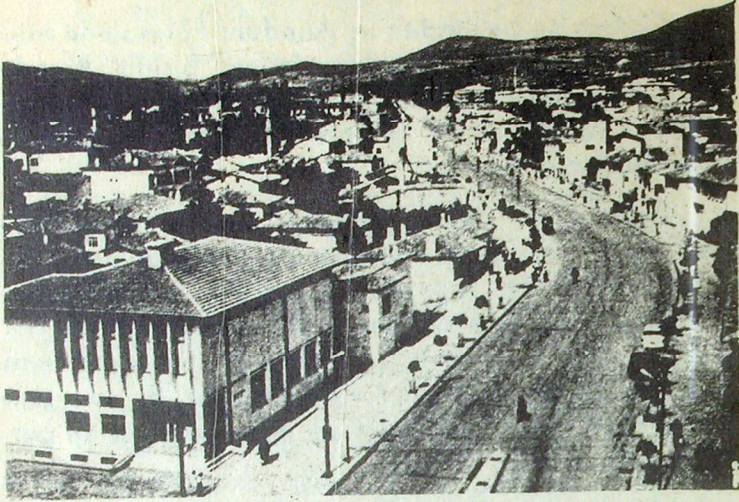
Çorum bu bakımdan İç Anadolu Bölgesinde oteli en çok olan büyük şehirlerimizden biridir. Burada eski hanlara da rastlanır. Bu hanların geniş avlularında civar kasabalardan gelmiş atlı arabalar, kamyon ve otobüsler görülür.

Ankara'dan gelen karayolu, şehri ortasından ikiye böler. Hükümet meydanına kavuştuktan sonra devam ederek kuzeyden çıkar ve Samsun yönüne doğrulur. Bu ana caddenin iki yanı Çorum'un en güzel yapıları ile doludur. Hükümet meydanı, aynı zamanda şehrin pazar yeri ve çarşısıdır. Bu meydana ayrılan sokaklar Çorum'un mahallelerine ve çarşısına dağılır.

Meydanı şimdi büyük apartmanlar, mağazalar, hanlar, oteller, saat kulesi, resmî yapılar süslemektedir. Her iki yönden şehre giren taşıtlar buradan yine yollarına devam ederek şehirden ayrılırlar. Meydanda otobüs durakları bulunmaktadır. Bu duraklarda günün her saatinde değişik yönlerde harekete hazır yolcu otobüsleri bekler.

Samsun - Ankara yolcuları Çorum'da dinlenerek öğle yemeklerini yerler, yollarına öyle devam ederler. Onun için hükümet meydanının her köşesi lokantalarla doludur. Bu lokantaların en ünlü yemeği Çorum kebabıdır.

Şehrin dışına doğru çıkan bulvar, biraz sonra sizi Çorum'un ünlü parkına götürür. Burada lise, öğretmen evleri, hastane gibi yeni ve modern yapılar göze çarpar. Çorum'un parkı geniş bir koruluktur. Bu koruluk, Bozkır'ın ortasında yeşil bir bahçeyi andırır. Bahçe iyi bakımlıdır. Gölgeyi yolları, ağaçlıklı koruları, çiçekli tarhları, küçük havuzu ile insanı dinlendirir.

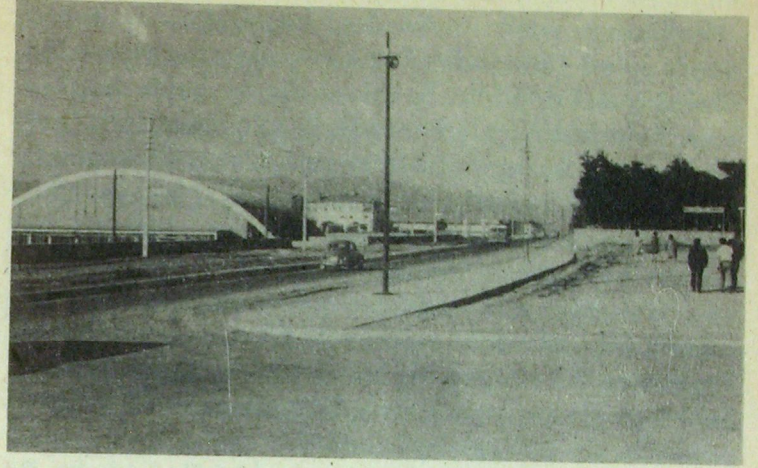
Çorum'da Gazi caddesi

ren, gözü doyuran bir zenginliği vardır. Uzaktan gelenler burada bu kadar güzel bir yeşilliğin bulunabileceğine inanamazlar. Çünkü Çorum'un etrafı bozkırdır.

Şehrin bulvarının iki kenarı baştan sona dek hep yeni yapılarla süslüdür.

Çorum, geniş bir platonun üzerindedir. Kuzeyde, çok uzaklarda mor mor Karadeniz dağları görünür. Güneyini geniş bir düzlük çevreler. Çorum'da ufuk çok uzaktadır. Çorum içinde dolaşanlar ufku göremezler. Çevrede dağ göremezler. Gözün alabildiğine bir genişlik ve mavi gök kubbe içinde kalırlar. Şehrin bu hali kış aylarında sıkıntılıdır.

Fakat şehrin dışına çıkılınca ufuk çok genişler. Baharda etrafı bozkırın bin bir çiçekli kırları kuşatır.

Çorum'da kapalı spor salonu

Burada renk renk kır çiçekleri her tarafı sarar. Çorum'un baharı kısadır. Bu gür ve renkli yeşillik kısa bir zaman sonra birden sararır, kurur.

Yaz aylarında Çorum çevresi sıcak olur. Yalnız su boylarında kavak ve söğüt ağaçlarının yeşili görülür. Bunun dışındaki düzlükleri sarı bir ekin denizi sarar. Çorum yurdumuzun sayılı tahıl ambarlarından biridir.

Çorum'a giren bütün yollar bu geniş düzlükten, ekin tarlalarının içinden geçer. Baharda buğday tarlalarının bir deniz gibi dalgalanışı insanı sarar. Başaklar olunca tarlaların görünüşü yine ayrı bir güzellik kazanır. Bahar ve yaz aylarında bu geniş alanlar insanı büyüleyen, sihirli, bir görünüş içindedir. Fakat harman zamanı buğday tarlaları biçilince, etraf sanki birden boşalır. Toprak alabildiğine açılır. Sıcaktan çatlar. Etrafı bir sıkıntı sarar. Kış aylarında kar yağınca dek durum aynıdır. Kar bütün bu karanlığı örtünce her şey yeniden değişir.

Çorum evleri İç Anadolu kasabalarının toprak damlı evleri tipindedir. Tek katlı, olan bu evlerin görünüşü güzel değildir. Sokaklar dar ve kaldırım döşelidir. Evlerin bahçeleri toprak kerpiç duvarlarla çevrilidir. Köşe başlarını birer çeşme süsler. Bu çeşmeler yaz kış akarlar. Bahçelerde meyve ağaçları ve ağaçların dibinde de arı kovanları bulunur. Hemen her Çorum bahçesinde kovan vardır.

Çorum'un ana caddeleri parke döşelidir. Bu caddelerin iki yanındaki evler, eski Çorum evlerine hiç benzemez. Kâgir yapılarıdır. Çoğu birkaç katlıdır. Şehre giriş ve çıkıştaki evlerin çoğu bahçeli evler tipindedir. Bu bahçeler süslüdür.

Çorum'un en güzel yeri onun biricik parkıdır. Bu parkı Atatürk'ün bir anıtı süsler. Park gerçekten İç Anadolu'nun bozkırı içinde bir cenneti andırır. Çorum, aslında Karadeniz Bölgesine girdiği halde, şehir Karadeniz dağlarının güney eteklerinde kurulu olduğundan İç Anadolu karakterini taşır. İklimi, evlerinin yapısı, şehrin kuruluşu, sokakları, hep İç Anadolu Bölgesi şehir ve kasabalarını andırır.

Çorum ilinin önemli toprakları kuzeydedir. Bu topraklar Kastamonu ve Samsun il topraklarına doğru sokulurlar. Kuzeye gidildikçe iklim, bitki örtüsü ve kasabaların iç yapıları birden değişir. Çorum bu değişikliğin başladığı bir geçiş yeridir.

Çorum'da düz damlı evler olduğu gibi ahşap, iki katlı evler de vardır. Fakat yeni yapıların hemen hepsi kâgir yapılarıdır.

Çorum, cumhuriyetten sonra gelişmeye başlamış, Orta Karadeniz Bölgesi il merkezlerimizden biridir. Bu şehir cumhuriyetin ilk yıllarında 19 666 nüfusu ile dikkati çekiyordu. Bundan başka, yurdun önemli ta-

hıl üreten bir merkeziydi. Uzun yıllar sapada kaldığından kolayca gelişemedi. Ankara - Samsun karayoluna kavuştuktan sonra gelişmesi hızlandı.

İlk yıllarda Ankara - Kayseri demiryolu üzerinde Çerikli istasyonu ile ilişki kurmuş ve Sungurlu üzerinden bir karayolu ile bu küçük istasyona bağlanmıştı. Ürünlerini bu istasyondan yükler, işlenmiş maddelerini de yine bu istasyondan alırdı. Çerikli uzun yıllar çevrenin önemli bir istasyonu olarak gelişti.

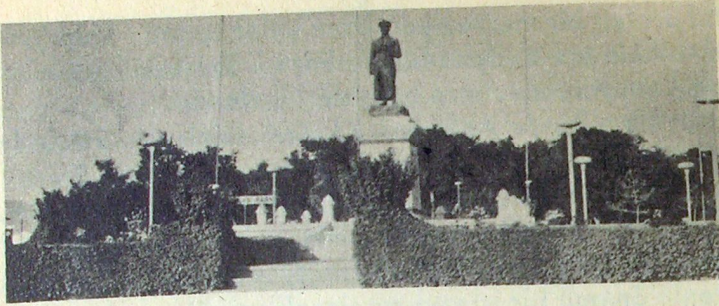
Son yıllarda Ankara - Samsun karayolu açılınca, Çerikli istasyonu eski önemini yitirdi. Çorum da ulaşım kolaylıklarına kavuşarak, gelişmesini hızlandırdı. Şimdi Çorum, yetiştirdiği ürünleri motorlu taşıtlarla istediği pazarlara hemen ulaştırmakta, bundan başka yöresinin de istasyonu, transit yeri olmaktadır.

Bu karayolu şehrin ekonomik hayatını çok değiştirmiştir. Şimdi Çorum'da her hafta kurulan pazarlar, çevrenin en kalabalık pazarlarıdır. Pazar günlerinde Çorum sokaklarını insan almaz. Araba, kamyon, otobüs dizileri sokakları doldurur. Pazar yerleri, meydanlar, dolar taşar.

Çorum, son yıllarda önemli bir endüstri hayatına da atılmış bulunmaktadır. Burada açılan çimento fabrikası, şehirde endüstri hayatının ilk çekirdeğini kurmuştur.

Çorum'dan bir görünüş

ŞEHİRİMİZİN GEZİ VE EĞLENCE YERLERİ :

Çorum'a 23 km. uzaklıkta Köseadağ gezi yeri çok ünlüdür. Köseadağ 1700 m. yüksekliktedir. Arkası yayladır. Bu düzlükten Kızılırmak görülür. Çam ağaçları delinerek yapılan çam künklerden akan çam kokulu suları, buraya ayrı bir özellik verir. Burada piknik masaları ve piknik ocakları yapılmıştır. Belediye otobüsleri işler. Halk yazın buraya çok gider.

Kuşsaray, Sağmaca gezi yeri : Amasya yolunda Çorum'a 18 km. uzaklıktadır. Ağaçlıklı, bol sulu bir dinlenme yeridir.

Çatak gezi yeri : 22 km. uzaklıktadır. Manzarası çok güzeldir. Bu gezi yerine gündüz gidip gelmek mümkündür. Ayrıca çadırli kamp kurulabilir. Çorum turizm ve tanıtma derneği, bu işlerde daima halka yardımcı olmaktadır.

Çayköy ılcısı : Çorum'a 15 km. uzaklıktadır. Yazın yararlanılır. Çatak gezi yolu üzerindedir. Bir yüzme havuzu vardır. 32-33 derecedeki sıcaklıkta suyu, kükürtten başka her türlü maden tuzlarını içinde bulundurur. Buraya da gündüz gidip dönmek mümkündür.

Beke ılcısı : Çorum'a 46 km. uzaklıktadır. Oteli, gazinosu ve parkı, yüzme havuzu vardır. İyi bir ılcıdır.

İLİN ÖZELLİKLERİ

ÇORUM ELMASI VE ARMUDU

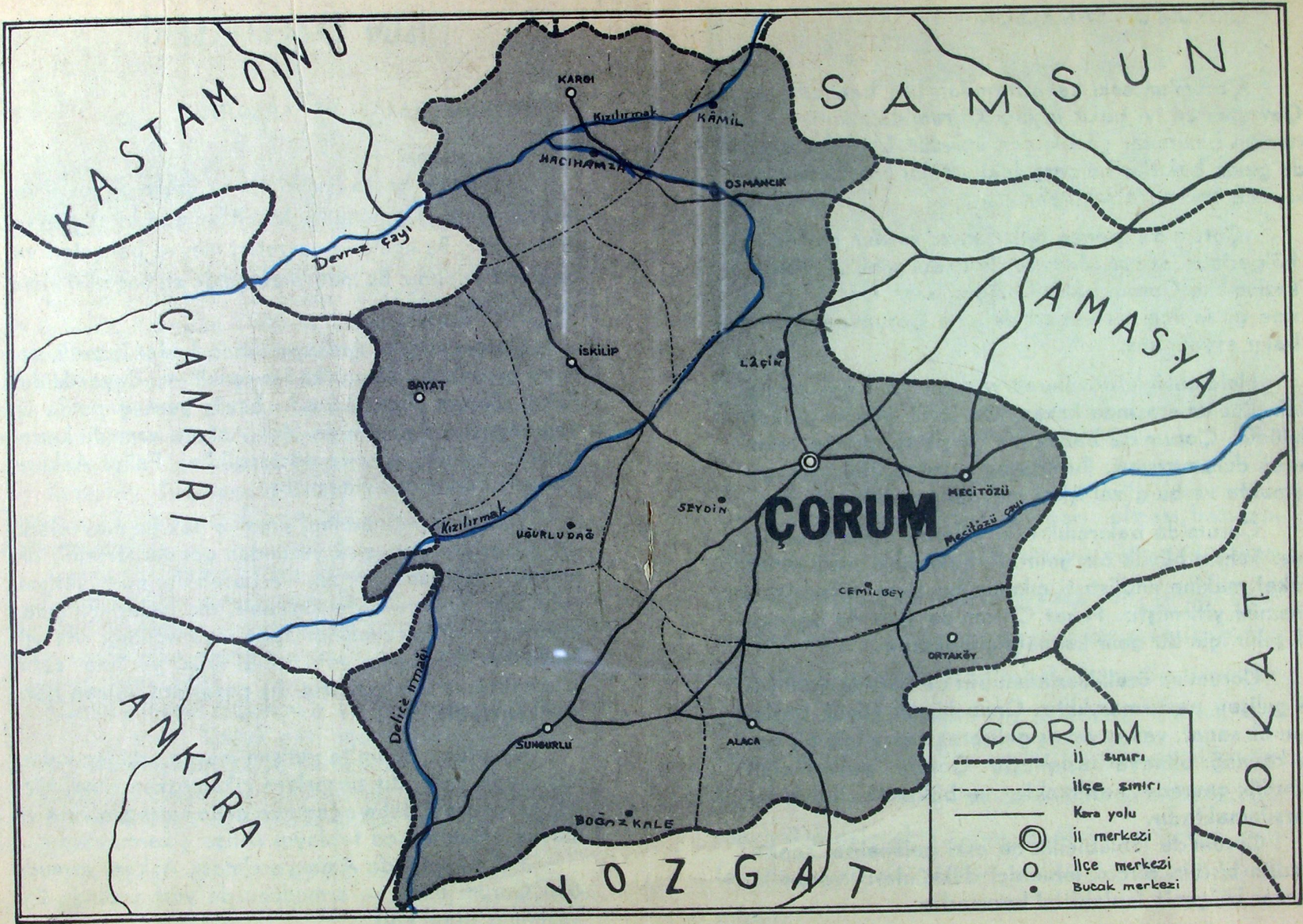
Çorum'un başta İskilip olmak üzere birçok ilçeleri, Sungurlu, Osmancık, Mecitözü hep birer meyve üreticisidir. Bu ilçelerin çevreleri meyve bahçeleri ve bağlarla kaplıdır. Bu meyveler içinde en önemlisi elma ve armuttur.

Çorum elması, Amasya elması kadar lezzetli, sulu ve gevrekli. Onun kadar renkli ve dayanıklıdır. Fakat Çorum elmasının adı henüz yurt çapında ün yapmamıştır. Armudu da yine Ankara armudu kadar lezzetli, kokulu, sulu ve gösterişlidir. Fakat Ankara armudu kadar duyulmamıştır.

Bunun başlıca nedeni şimdiye dek bu meyvelerin dış pazarlara yolsuzluk yüzünden gönderilememiş olmasıdır. Eskiden Çorum ve kasabalarında yetişen meyveler yine çevrede harcanır, dış pazarlara çıkmazdı. Şimdi karayolunun işletmeye açıldığı son yıllarda her kasabanın yetiştirdiği ürün, yerinde satın alınmakta ve kamyonlarla dış pazarlara hemen gönderilmektedir.

Örneğin : İskilip'te yetişen meyve eskiden yalnız kasabada kalır, dış pazarlara çıkmazken şimdi tüccarlar meyveyi daha ağacında gelip satın almakta ve meyve olgunlaşınca toplayıp satışa çıkarmaktadır.

Yakın zamanda Amasya elması, Ankara armudu gibi Çorum elma ve armudunu da yurt çapında ünkazanmış göreceğiz.

ÇORUM'DA BAKIRCILIK

Çorum'un eski sanatlarından biri bakırcılığıdır. Çevrenin en iyi bakır işçiliği Çorum'da yapılır. Çorum'un bakırcılar çarşısı çok ünlüdür. Levhalar halinde gelen bakırlar bu çarşıdaki ustalar tarafından şekillene şekillene şekil alır.

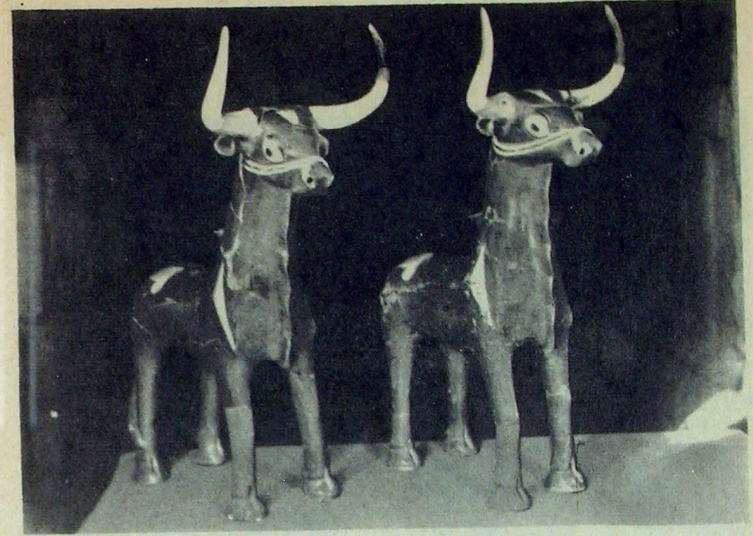
Çorum'da işlenen bakır eşya, yurdun hemen her bölgesinde aranır. Ankara, İstanbul gibi büyük merkezler bile Çorum bakır işçiliğini arar. Çorum çevresine giren ilçe merkezleri de yine Çorum'da işlenen bakır eşyayı alır.

Hele çekiçe dövülerek yapılan işler çok sevimlidir. Bunlar arasında kazan, tas, ibrik, güğüm gibileri ünlüdür. Çorum'da bakırcılar çarşısına girince takırtıdan duramazsınız. Burada en azından 250 usta çalışmakta ve bu güzel işleri meydana getirmektedir.

Çorum'da bakırcılık eski yıllarda daha önemliymiş. Şehrin büyük bir gelirini bakırcılık sağlamış. Fakat makine endüstrisi çıkınca bu el sanatları eski önemini yitirmiştir. Fakat Çorum'da yine de bakırcılık şehir için bir gelir kaynağı olmaktadır.

Çorum'un özelliklerinden biri de burada yeni yeni gelişen pastırmacılıktır. Önce küçük küçük başlayan bu sanat, yavaş yavaş gelişerek çevre için bir gelir kaynağı olmaya başlamıştır. Çorum pastırmaları şimdilik çevrede satılmakta ve bölgenin ihtiyacını karşılamaktadır.

Çorum'da leblebicilik de eski geleneksel sanatlardan biridir. Birçok leblebici dükkânları vardır ki, bunlar bölgenin leblebisini hazırlarlar.

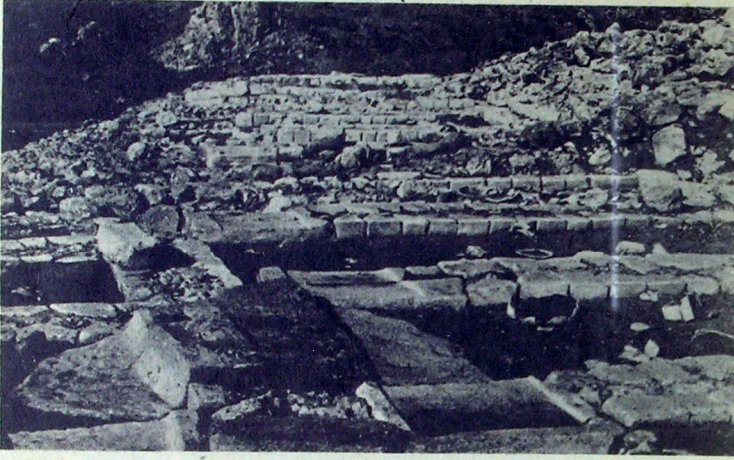

Boğazköy : Eski Hitit çağı boğalar

ŞEHİRİMİZİN GELECEĞİ

Çorum ilimiz bir tahıl ambarı olması bakımından gelecekte bir tarım ülkesi olma yolundadır. Planlı bir çalışma ile de endüstrileşmektedir. Turizm bakımından ise çok gelişmeye elverişli bir tarih ilidir. Etilerin büyük merkezleri, müzeleri, Alaca ilçesi sınırları içindedir. Bu tarihî alan yaz aylarında buraya çok sayıda turist çeker. Gezi yerleri de gün geçtikçe gelişmekte ve yeni yeni tesislerle donatılmaktadır. Çorum yakın gelecekte tarım, endüstri ve turizm alanlarında büyük gelişmeler gösterecek, önemli bir ilimizdir.

İLİMİZİN TARİHİ

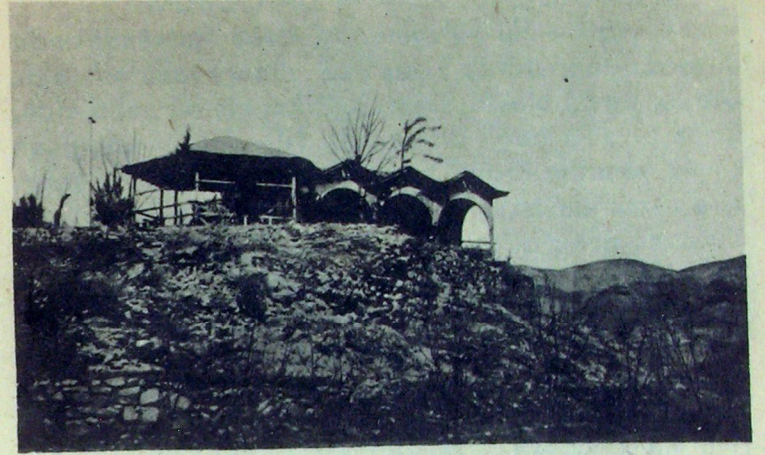
Boğazköy Büyük tapınağın bir bölümü

ÇORUM ADI NEREDEN GELİYOR ?

İç Anadolu Bölgesinin kuzeyinde, Karadeniz bölgesinin orta yöresinde yer alan Çorum'un eski bir tarihi vardır. Eski çağlarda adı Nikonia idi. Bazı tarihçiler Çorum'un eski Tavium şehri üzerine kurulduğunu ileri sürerler.

Çorum'un eski Nikonia yerinde kurulduğu eldeki kaynaklara göre daha doğrudur. Bu şehir Türkler zamanında Çorumlu diye anılmıştır. Amasya tarihini yazan Hüsamettin Efendinin açıkladığına göre Çorum kelimesi, eski Türkçede memnurluk anlamına gelen Çarum kelimesinden çıkmadır.

Çorum'un eski çağlardaki tarihini kesin olarak bilmiyoruz. Fakat bu yöre, M. Ö. 3000 yıllarında bile Etiler tarafından şeneltmişti. Çünkü Alaca kazasının bugünkü Alacahöyük köyü yanında Etilerin bir tapı-

Koyunbaba türbesi

nağı ve onun hemen yanında bugünkü Boğazköy'de de Hatusas şehri kalıntıları bulunmaktadır. Hatusas şehri, Etilerin Anadolu'daki en büyük şehri ve merkeziydi.

TÜRKLER ZAMANINDA ÇORUM

Çorum'un tarihi bizce daha çok 1071 yılından sonra aydın hale gelmiştir. Türklerin Anadolu'yu ele geçirmek için açtıkları savaşta Malazgirt'te Bizanslıları yendikten sonra, Çorum da diğer Anadolu şehirleri gibi Türklerin eline geçmiştir.

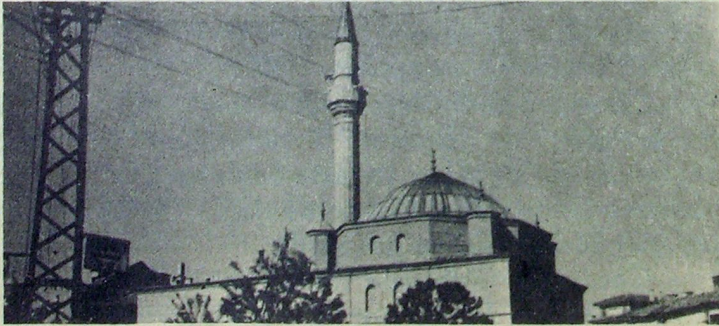
Çorum bu tarihlerde Danişmentogulları devletini kuran Melik Danişment Ahmet Gazi tarafından Rumlardan alınmıştır.

OSMANLILAR ZAMANINDA ÇORUM

Beyazıt, oğlu Süleyman Çelebi kumandasında bir ordu göndererek Sivas'ı ve diğer şehirleri aldı. Çorum da bu olayla, Osmanlı ülkesinin bir şehri oldu. Önce Sivas'a bağlı bir sancak (ilçeden büyük, ilden küçük yönetim örgütü) olarak hızla gelişen bu şehir, kısa zamanda bakımlı bir belde oldu. Yeni yapılarla süslendi. Şehir büyüdü.

1509 yılında Çorum büyük bir felâketle karşılaştı. O yılın 14 eylülünde, devrin en büyük depremi, Çorum'u yerle bir etti. Şehir, evleri güzel anıtları, insanlarıyla adeta toprak altına göçtü. Tarihte bu depreme Küçük Kıyamet adı verilmiştir.

Bu depremden sonra Çorum, yeniden kuruldu. Depremden sonra 1649 yılında Çorum'u ziyaret eden Evliya Çelebi, Seyahatnamesinde (Gezi kitabında) Çorum hakkında geniş bilgi vermektedir. Onun anlattığına göre Çorum, "Kırk iki mahalle ve kırk iki miraptır. Şehirde 4300 bağlı, bahçeli ev vardır. Şehirdeki Sultan Alâeddin camisini, Süleyman Han onartmıştır. Bu cami, Mimar Sinan Ağa tarzında olup, cemaati çoktur. Şehrin ünlü camileridir. Fakat Murat Han camisinden güzeli yoktur. Hamamlarından Yeni

Kubbek camii

Çorum'da Atatürk anıtı

hamam çok güzeldir. Yedi yerde tedrisi varsa da, Murat Han'ı Gazi medresesi hem mamur, hem meşhurdur. İl mektebi sübyanı, 7 hanı, 18 yerde de abı hayat sulu çeşmeleri, ulema ve suleha ve meşayih, iyi huylu halkı çoktur. Havası ve suyu iyi olduğundan halkının rengi kırmızı kanlı olup, boyları da ortadır. Güzelleri çoktur,, demekte ve Çorum'u övmektedir.

Çorum, uzun yıllar Osmanlı devletinin bir sancak merkezi olarak kalmış, sonra Ankara'ya bağlanmıştır. bir ara ilçe olarak Yozgat'a bağlanmıştır. Sonra tekrar sancak haline getirilmiştir. Bu durum, cumhuriyet devrine dek sürer.

CUMHURİYET DEVRİNDE ÇORUM

Çorum cumhuriyet kurulunca hemen il merkezi haline getirilmiştir. O zamandan beri il merkezi olarak gelişmektedir. Son yıllardaki gelişmesini de cumhuriyet devrine borçludur. Cumhuriyetten önce Yozgat iline bağlı idi.

Çorum, cumhuriyet devrinde hemen il olmuş ve kendi adını taşıyan Çorum ili merkezi haline getirilmiştir. 1923 yılından beri il merkezidir.

ÇORUM'DA TARİHİ ANITLAR

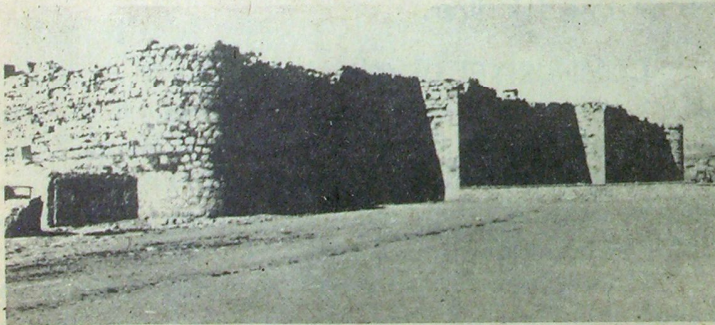
Çorum, yurdumuzun hemen en eski yerleşme alanlarından biridir. Etilerin merkez şehirleri olan Hatuşas (Hatuşas), Çorum'un 60 kilometre kadar güneyindedir. Şimdi burada Boğazköy adında bir kasabacık bulunmaktadır.

BOĞAZKÖY

Boğazköy'de 1906 - 1912 yılları arasında Almanlar tarafından önemli bir kazı yapılmış ve Etilerin merkezi olan Hatuşas şehrinin kalıntıları meydana çıkarılmıştır. Bu kazıda elde edilen en önemli kalıntılar 10000 kadar tablettir.

Bu tabletler Etilerin pişmiş toprak üzerine yazdıkları çivi yazısını taşıyan sayfacıklardır. Bu suretle Etilerin hayatları, başka uluslarla yaptıkları anlaşmaların anlamları, kanunları, gelenekleri öğrenilmiştir. Boğazköyde ikinci büyük araştırma 1931 yılında yapılmış, sonra bu araştırmalara devam edilmiştir.

Bugün Etilerin bu eski kalıntıları bütün surları, anıtları, kapıları, mahzenleri, kuleleri, tapınaklarıyla

Çorum kalesi

meydana çıkarılmış bulunmaktadır. Ayrıca Hatuşas şehrinin hemen yanında bir de Yazılıkaya adı ile Etilerin tapınakları meydana çıkarılmıştır. Büyük, kayalara oyulmuş kabartma Eti röliyefleri, süslü kayalar, bu tapınağı bütün güzelliği ile ayakta tutar. Hatuşas halkı bu tapınakta büyük törenler düzenler, savaşa çıkmadan önce ve savaştan döndükten sonra burada kurbanlar keserlerdi.

Tarih kitaplarına resimleri giren arslanlar kapısı, Hatuşas şehrinin bugünkü önemli kalıntıları arasındadır. Ayrıca tepenin üstünü bugün izleri meydana çıkarılmış sarayların temelleri süslemektedir. Yer yer saraylar, tapınaklar, surlar bütün izleriyle meydana çıkarılmış olduğundan Boğazköy dünyanın her tarafından turist çekmeye başlamıştır.

ALACAHÖYÜK

Boğazköy'ün kuzeyinde, bir de Alacahöyük köyü bulunmaktadır. Alacahöyük köyünün bulunduğu yerde de Etilerin en büyük tapınaklarının bulunduğu görülmüş ve köy kaldırılarak burada araştırmalar yapılmış, tapınak bütün izleriyle meydana çıkarılmıştır. Burada ayrıca bir Eti müzesi kurulmuştur. Gerek Boğazköy'den gerek Alacahöyük'ten çıkan kalıntıların bir kısmı bu müzede saklanmaktadır. Kalıntıların önemli kısmı Ankara müzesindedir.

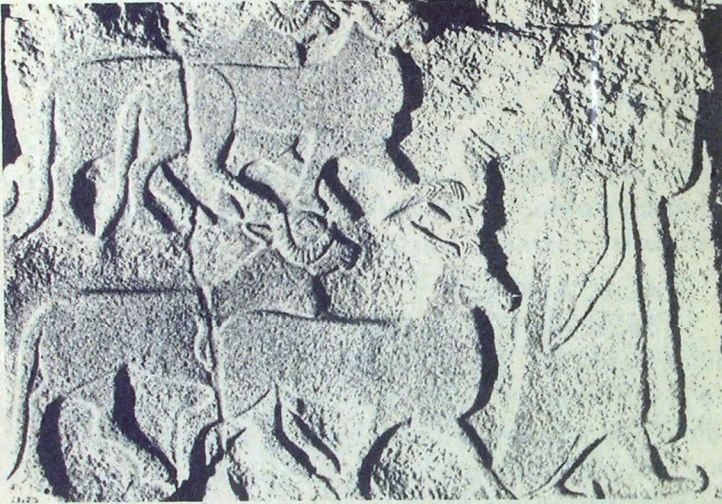
Alacahöyük'te ayrıca Eti çağından da gerilere gidilerek bakır çağı bulunmuştur. Bu çağa ait bir mezar ve mezardan, çıkan altın taş çok değerlidir. Alacahöyük bir tarihler mezarlığı gibidir. Burada tarihler bakır çağından başlayarak, Eti, Frik, Roma, Bizans, yakın çağ olmak üzere kat kat, üst üste yığılmıştır. Bütün bu değerler bugün meydana çıkarılmış bulunmaktadır.

İLİMİZDE TURİZM

Çorum merkezinde Ulu cami, İnayet camisi, Ali Paşa hamamı, Saat kulesi, Atatürk anıtı görülmeye değer anıtlardır.

Alaca ilçesi sınırları içinde Boğazköy (Hatusaş), onun yanında Yazılıkaya, Alacahöyük köyü ve müzesi yine tarihî anıtlar bakımından görülmeye değer yerlerdir.

Kösedağ gezi yeri, Kuşsaray, Sağmaca, Çatak gezi yeri, Çayköy ılcısı, Beke ılcısı da gidip eğlenmeye, dinlenmeye değer güzel yerlerdir. Çorum'un bu önemli merkezleri Çorum ilinde bir turizm hareketinin gelişmesini kolaylıkla sağlamaktadır.

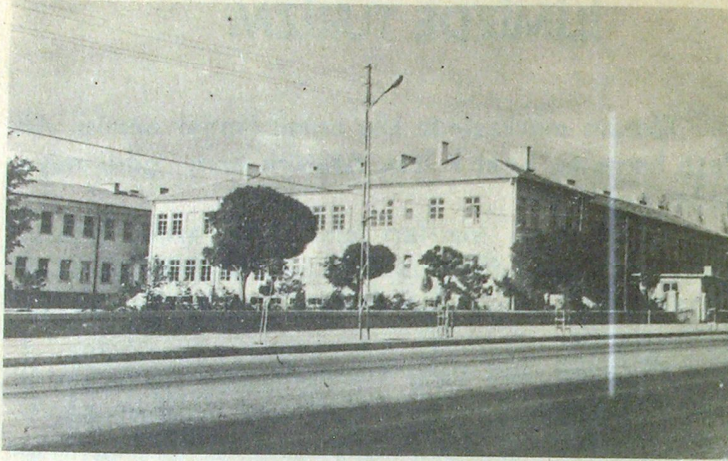
Alacahöyük : Geyikli kabartmalar

Alacahöyük, Boğazköy ve Yazılıkaya Eti şehirlerinin toplandığı tam bir tarih bölgesidir. Onun için Çorum, yurdumuzun aynı zamanda tarih bakımından turistik bir değeri olan ve bu bakımdan da gelişmeye elverişli bulunan, geleceği umutlu, güzel ve zengin bir köşemizdir.

Yakın gelecekte bu bölge, bilim adamlarının, turistlerin sık sık uğrağı haline gelecek, bu yurt köşesi çok şenelecektir.

Boğazköy kalıntılarından bir görünüş

Çorum Lisesi

İLİMİZDE KÜLTÜR HAYATI

1967 - 1968 öğretim yılı :

	İlkokul	Öğretmen	Öğrenci
İl merkezinde	11	174	6 393
İlçe merkezlerinde	28	214	9 681
Köylerde	616	1 183	54 925
Toplam	655	1 571	70 999

ÇORUM'DA ORTAOKUL VE LİSELER :

Çorum lisesi, Eti, Alaca, Bayat, İskilip, Kargı, Mecitözü, Osmancık, Ortaköy, Sungurlu, Dodurga köyü ortaokulları, Erkek Sanat Enstitüsü, Kız Sanat Enstitüsü, İskilip Kız Sanat Okulu, Çorum Ticaret Lisesi, Osmancık Kız Sanat Okulu, Sungurlu Kız Sanat Okulu, Çorum İlköğretmen Okulu, İmam - Hatip Okulu, Sağlık Koleji.

İLİMİZİN İLÇELERİ

ALACA

Ankara - Çorum - Samsun karayolunun doğusunda, ona ayrı bir karayolu ile bağlı bulunan Alaca, çok eski bir kasabadır. Bölge, Etiler zamanından beri insanlar tarafından şeneltilmiştir.

Etilerin merkez şehri olan Hatuşaş, Alaca ilçesi toprakları içine girer. Yazılıkaya ve Alacahöyük merkezleri Alaca ilçesinin turistik değerini gün geçtikçe artırmaktadır. Ayrıca Alacahöyük köyünde açılmış bulunan Eti müzesi, yurdun her tarafından buraya bilgin turistler çeker.

Alaca, yakın zamana dek kapalı bir bölge idi. Yolsuzluk yüzünden ürününü bile değerlendiremiyor. Oysa çevre çok tahıl yetiştirmektedir. Yalnız Alaca ilçesinin yıllık buğday üretimi ortalama 60 - 70 bin tonu bulur.

Kasaba bir akarsu boyunda, bahçeler arasındadır. Yapısı bakımından İç Anadolu Bölgesi kasabalarını andırır. Akarsu boyunu kavak ağaçları süsler. Su

Alaca ilçesi Cumhuriyet alanı

kenarlarında meyve ve sebze bahçeleri vardır. Bölgenin gelirini tahıl, küçük baş hayvanlar teşkil eder. Burada çok sayıda koyun ve keçi beslenmektedir.

Alaca köylerinde çevre ihtiyacını karşılayacak kadar dokumacılık ileridir. Kilim, yün çorap, heybe, çuval gibi dokumaları ünlüdür. Hele kilimleri çok güzeldir.

Alaca son yıllarda bütün köyleri ile ulaşım kolaylığına erişmiş, köy yollarını tamamlamıştır. Bu yüzden kasabanın pazarı çok hareketli olur. Çevrenin bütün ürünleri Alaca'da toplanır ve değerlendirir. Alaca, yola kavuştuktan sonra nüfusu hızla çoğalmış, yakın köylüler de kasabada yerleşmeye başlamıştır. 1938 yıllarında Alaca, nüfusu 2000'i bulmayan küçük bir toplulukken, şimdi nüfusu 8000'i geçmiş büyük bir kasaba halini almıştır.

Kasaba gün geçtikçe gelişmekte, yeni yapılarla süslenmektedir. Yozgat'a daha yakın olduğundan ticaret ilişkisini eskiden bu merkezle kurduğu halde, yola kavuşunca Çorum'la da ilişki kurmuş bulunmaktadır. Aslında Alaca, şimdi yetiştirdiği ürününü artık uzak pazarlara götürmüyor. Tüccar kamyonu ile gelecek ürünü kasabadan kendisi alıyor. Eskiden Alaca yollarında görülen kağı dizileri yerlerini artık kamyon dizilerine bırakmıştır.

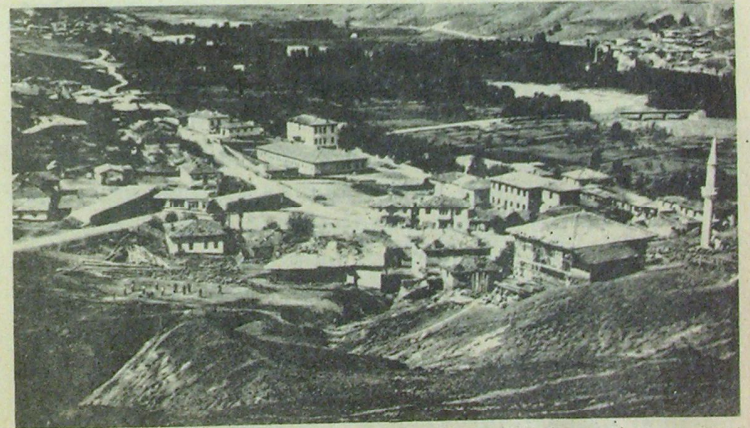
Alaca'nın demiryolu istasyonları Sungurlu üzerinden Çerikli ile, Yozgat üzerinden Yerköy'dür. Bu iki istasyon, Alaca ürünlerinin dış pazarlara gönderildiği önemli istasyonlardır.

BAYAT

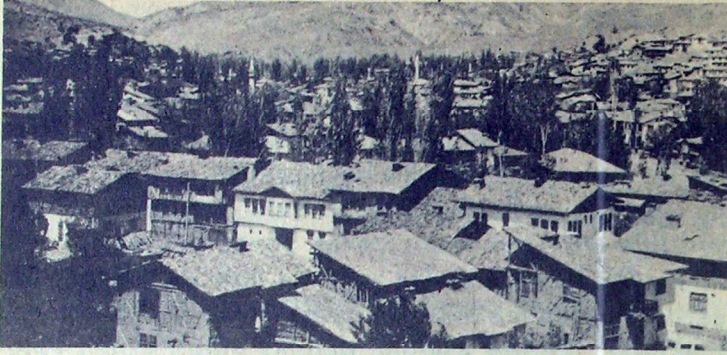
Bayat yakın zamana dek Iskilip ilçesinin bir bucağı idi. Son zamanlarda ilçe oldu. Bu kasaba küçük bir topluluktur. Aslında kasaba, çevrenin pazar kurulan iki mahalleden ibaret bir köyüdür.

Bayat, yayla üzerinde iki ayrı yamaca kurulmuştur. İlçe olduktan sonra yavaş yavaş gelişerek büyümektedir. Resmî yapılar yanında halk da evlerini pazarda kurulan mahalleye yapmakta ve bu kısım büyümektedir. Burada eskiden açılmış bölge okulu, kasabanın biricik büyük yapısıdır. Yeni kurulan yapılar da okul gibi kâgir yapılmakta ve kasabaya ayrı bir özellik kazandırmaktadır.

Kasaba yanından geçen akarsu boyları bağ ve bahçelerle kaplıdır. Burada üzüm ve meyve, halkın bir kısmının başlıca gelirini teşkil eder. Bayat yaylasında ayrıca küçük baş hayvan besleyerek geçinen çiftçiler vardır. Geniş otlaklar hayvan beslemeye çok elverişlidir.

Bayat ilçesi genel görünüşü

ISKILIP

Iskilip'in uzaktan görünüşü

Çorum ilçeleri içinde doğa güzelliği bakımından en başta gelir. Çorum'dan ayrılan ayrı bir özel yol ile merkeze bağlıdır. Çorum'dan Iskilip'e gidenler önce Çorum platosunda yol alırlar. Sonra yol meşelikler arasına sapar. Daha sonra Kızılırmak vadisine doğru virajlar çizerek iner. Kızılırmak nehrini bir zaman izleyen yol, büyük bir köprüden geçerek Uludere vadisine girer.

Uludere, Iskilip içinden geçerek Kızılırmak'a kavuşan büyük bir çaydır. Bu çayın iki kenarı bağ ve bahçeliktir. Iskilip'e dek hep bu bahçelikler ve bağlar içinden geçer.

Yolun iki kenarını aşılmaz gibi görünen yüksek dağlar çevreler. Dar vadi boyunca yol kıvrımlar çizerek kasabaya yaklaşır. Kasabanın içine girdikten sonra ancak Iskilip'e geldiğinizi anlarsınız.

Iskilip iki büyük mahalleden meydana gelmiş, çok eski bir kasabadır. Kasaba içinde Paflagonyalılardan kalma kaya mezarları bugün bile kasabayı süsleyen tarihî değerlerdir. Kasaba, dört bir yanı dağlarla kuşatılmış, dar bir boğaz içindedir. Ortasında eski kale yükselir. Bu kale Roma, Bizans ve

Türk devirlerini yaşamış, kasabanın korunmasında uzun yıllar bekçilik yapmıştır. Şimdi yalnız dış duvarları kalmış olan kalenin ortasında büyük bayrak direği yükselir. Millî bayramlarda bu kaleye bayrak çekilir ve tören topları buradan atılır.

Kasaba evleri iki katlı ahşap orman tipi evlerdir. Büyük yapılar halinde kurulmuş bu evler, hep bahçeler içindedir. Bahçelerde meyve ağaçları çokluktur. Bu bahçeler bağ, meyve ağaçları ve sebzelikler olmak üzere karışıktır. Halk ihtiyacı olan sebze-yi kendi yetiştirir. Meyvesini satar, kendisine gelir sağlar. Iskilip elması çok ünlüdür. Çok zaman ürün daha ağacında iken satılır. Elmaları çok lezzetli ve dayanıklıdır.

Halkın önemli gelirini elma ve diğer meyveler sağlar. Bağlarında yetişen üzümler çevrede harcanır. Bunlardan pekmez, sirke ve şarap yapılır. Dış pazarlara üzüm gönderilmez.

Iskilip kasabası halkı meyvecilikle geçinir. Çevrede tahıl yetiştiren geniş topraklar yoktur. Yalnız Iskilip köyleri tahıl yetiştirir. Iskilip, Çorum ilinin merkezden sonra en hareketli pazarını kurar.

Salı günleri kasabada hayvan pazarı kurulur. Bu pazar çok hareketli olur. Bölgenin Bayat yaylasında beslenen küçük baş hayvanlarının satış yeri, Iskilip pazarıdır. Canlı hayvan satışı bölgeye önemli bir gelir sağlar. Çarşamba günleri ayrıca pazar kurulur. Bu pazar daha hareketlidir. Çevrenin bütün köyleri ürünlerini bu pazarda satarlar.

Kasabada bakırcılık, dabak (deri) işleri, ayakkabıcılık, marangozluk, sallacılık adı verilen salıncak, sepet, sandalye, torna işleri ilerdir. Ayrıca kasabada

keçecilik de eski bir el sanatıdır. Eskiden deri işleri kasaba içindeki tabakhanelerde yapılırdı. Bu yapımları son yıllarda ayrı özel yapılara geçirildi. Kasabanın temizliği sağlandı.

Kasaba içinden geçen Uludere, eskiden baharda ve kış aylarında taşar, kasabaya zarar verirdi. 1951 yılındaki taşması ise bir afet halini almış, evleri götürmüş, insanları öldürmüştü. Bu derenin kasaba içinden geçen kısmı geniş beton duvarlar içine alınmış, ayrıca mahalleler arasına da beton köprüler kurulmuştur. Bu benden iki kenarına açılan geniş yollar da kasabayı ayrıca süslemiştir. Kasaba bahçeler içinde olduğundan bir ağaç denizi ortasındadır. Yamaçları yabancı badem ağaçlarıyla süslüdür.

Baharda Iskilip bir çiçek bahçesine döner. Kırı, dağı, tepesi, bahçesi hep çiçek olur. Sokaklar burcu burcu iğde kokar. Sonbaharda meyveler olgunlaşır. Bahçelerde meyve toplama zamanı çok güzeldir. Her bahçeden bir türkü işitilir. Ayvalar dalları sarar. Bahçe sahipleri akşam üstleri sepet sepet, yük yük meyvelerini bahçeden evlerine taşırlar.

Iskilip sapada olduğu halde Çorum merkezine güzel bir karayolu ile bağlıdır. Çankırı - Çorum karayolu da son yıllarda tamamlanmış ve Iskilip'ten geçmiştir. Bu suretle kasaba bir yönden de Çankırı'ya bağlanmış durumdadır. Bu ulaşım kolaylıkları kasabaya ayrı bir gelişme sağlamıştır.

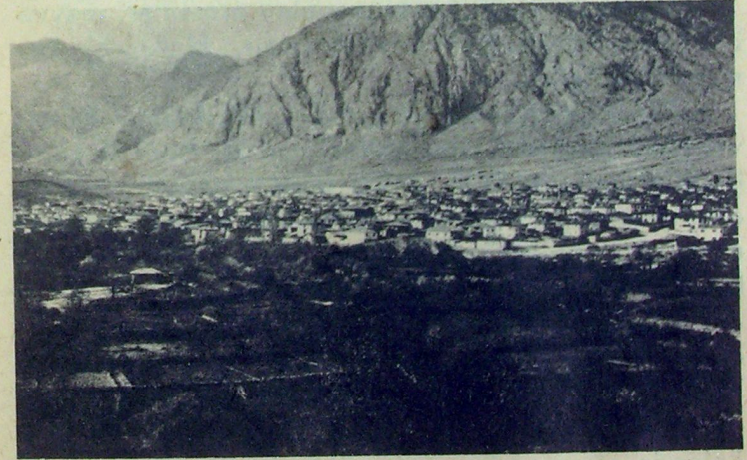
Iskilip yakın gelecekte çevresinin önemli bir merkezi olmaya hazırlanmaktadır. Kasabanın Ulu camii, Şeyh Yavsu türbesi gibi eski yapıları, kalesi, Kaya mezarları ve hele yanında yükselen Yivlik tepesi, görülmeye değer. Iskilip doğal görünüm bakımından doyulmaz güzellikler taşır.

KARGI

Çorum'un kuzeyde, en sapa ilçesidir. Osmancık üzerinden merkeze eski bir karayolu ile bağlıdır. Kargı, Dodurga kömürleri ile ünlüdür. Yeni ilçe olan kasaba, küçük bir bucak merkezi idi.

Kargı orman bölgesidir. Fakat ormanlar bakım-sızlık yüzünden gün geçtikçe azalmaktadır. Bölgenin ikinci önemli geliri hayvancılığıdır. Küçük baş hayvan, hele keçi çok beslenir. Keçi kasaplık olarak dış pazarlara gönderilir. Burada keçi eti koyun eti kadar lezzetlidir. Kargı peyniri bölgede ün kazanmıştır.

Kargı asıl ilişkisini Tosya üzerinden daha çok Kastamonu ile sağlar. Iskilip pazarına da hayvan indirir. Dodurga kömürleri Çorum, Iskilip, Osmancık ve merkezde harcanır. Kargı, yolsuzluk yüzünden gelişmemiştir.

Kargı kasabasının genel görünüşü

ORTAKÖY

Yakın zamana dek Mecitözü'nün bir bucağı idi Yeni ilçe oldu. Bu kasaba tarım ürünlerinden tahıl yetiştirmekle ve meyveciliği ile önemli bir yer tutmaktadır. Mecitözü ve Çekerek Sularının arasında kalan verimli topraklar üzerinde kurulmuştur. Topraklarının verimi ile gelişmekte ve yavaş yavaş büyümektedir.

OSMANCIK

Çorum'un ulaşımı güç bölgelerinden birindedir. Kuzeyde, Karadeniz dağlarının güney eteklerinde yer alan kasaba ormanlıktır. Kızılırmak yanında kurulmuş olan kasaba, ilin en ağaçlık bölgesini teşkil eder.

Yolsuzluk yüzünden ürünlerini değerlendiremez. Bir yandan Merzifon'a, diğer yandan da Tosya üzerinden Kastamonu'ya bağlı ise de bu karayolları yetersizdir. Halk meyvecilik, orman ürünleri, hayvancılık gibi çeşitli kollarla çalışarak geçimini sağlar.

SUNGURLU

Çorum'un son yıllarda en çok gelişen ilçelerinden biridir. Ankara - Çorum - Samsun karayolu, kasabadan geçtiği için Sungurlu bir transit yeri olarak gelişmektedir. Burada her hafta kurulan pazar çok hareketli ve kalabalık olur. Çevre bütün ürünlerini Sungurlu pazarında satar.

Kasaba içinden geçen akarsu, bölgeyi yeşile kavuşturur. Sungurlu aslında İç Anadolu bölgesine girdiği halde, bahçeler içindedir. Etrafını kayısı ve zerdalilikler kaplar. Bağlar çoktur. Bu bahçelerde çevrenin ihtiyacını karşılayacak yeterlikte sebze de yetiştirilir.

Kasabanın genel görünüşü

MECİTÖZÜ

Çorum'un doğusunda, Amasya il sınırında yer alan Mecitözü, merkeze 34 kilometre uzaklıktadır. Bütün ilişkisini merkezle sağlar. Mecitözü, çeşitli tarım yapan, el sanatları ileri bir kasabadır.

Çevrede 35 000 hektarı bulan ormanlar, meyve bahçeleri, önemli gelir kaynaklarıdır. Halkın bir kısmı tahıl yetiştirir.

Bölge aynı zamanda çeltik yetiştirmeye de elverişlidir. Akarsu kenarlarında yer yer bentler yapılarak pirinç yetiştirilir. Bölge pancar yetiştirmeye de elverişli olduğunu yapılan denemeler sonunda göstermiştir. Burada yetişen pancar Amasya Şeker Fabrikasında işlenir.

Mecitözü'nde marangozluk, mobilyacılık ve sandalyecilik çok ileridir. Buradaki ustalar yaptıkları işlerle bölge ihtiyacını karşıladıkları gibi, dış pazarlara da sandalye ve portatif oda takımları gönderirler. Bölgede ceviz ağacı çoktur. Bu ağaçların kerestesinden yararlanılır.

Akarsu kenarları dışında kalan topraklar tahıl yetiştirmeye elverişli bozkırlardır. Kasabada ayrıca bakırcılık, ayakkabıcılık, marangozluk, demircilik, arabacılık gibi el sanatları gelişmiştir. Halkın bir kısmı bu sanatlarda çalışır. Çarşı geniş ve zengindir.

Kasabayı güzel bir saat kulesi ve resmî yapılar süsler. Yeni yeni gelişen kasabada modern anlayışta yapılar, mağazalar, depolar yükselmektedir. Karayolu kasabanın içinden geçtiği için lokanta, garaj gibi yapılar da çoğalmıştır. Ankara - Samsun arasında işleyen otobüs ve kamyonlar Sungurdu'da durup benzin, mazot alırlar ve dinlendikten sonra yollarına devam ederler. Onun için kasabanın gündüz ve gece ana caddesinde büyük bir kaynaşma göze çarpar.

Bu karayolu, yurdumuzun en işlek karayollarından biridir. Onun kasabanın gelişmesinde etkisi büyüktür. Çevrenin tahıl merkezi oluşu da Sungurlu'nun büyümesinde etkisini göstermektedir. Sungurlu eskiden Çerikli ile ilişki kurar, ürünlerini bu istasyondan gönderirdi. Şimdi kasaba bütün ürününü doğrudan doğruya dış pazarlara göndermektedir. Sungurlu Çorum'dan başka, Samsun ve Ankara gibi büyük merkezlere de bağlıdır. Çorum ilçeleri içinde en gelişmeye elverişli olan merkez Sungurlu'dur.

Sungurlu çarşısı

İNCELEME SORULARI

Yakın yurdun, köy, bucak, ilçe ve ilin coğrafyasını bu kitabı okuyarak ve aşağıdaki sorulara beraberce cevap arayarak inceleyiniz, çevrenizi tanıyınız.

A — ÇEVRENİZİN ENGEBELERİ :

1 — Bulunduğunuz yer denizden ne kadar yüksektir ? Öğrenip yazınız.

2 — Bulunduğunuz yer denizden ne kadar uzaktır ?

3 — Çevrenizdeki en yüksek dağın adı nedir, yüksekliği kaç metredir ?

4 — Çevrenizde tepesinden hiç kar eksilmeyen dağ var mıdır, adı nedir ?

5 — Çevrenizde hangi ovalar var, adları nedir ?

6 — Çevrenizdeki önemli dağların özelliklerini belirten bir yazıyı sınıfça hazırlayınız. Bu dağlar arasında turistik değeri olanları belirtiniz.

7 — Çevrenizin doğal özelliklerini öven yazı, şiir ve resimleri derleyiniz.

8 — Çevrenizin dağ adlarını bir liste halinde yazınız.

B — ÇEVRENİZİN AKAR VE DURGUN SULARI, DENİZLERİ, ISKELELERİ, LİMANLARI :

1 — Çevrenizde hangi akarsular var ? Adları nedir ? Size en yakın dere, çay, nehir ve ırmakların adları nedir ?

2 — Bunların içinde kuruyanlar var mı ? Neden kuruyorlar ?

3 — Çevrenizde bazı mevsimlerde taşarak geçtikleri yerlere zarar veren akarsular var mı ? Varsa en son ne zaman taşmış ve ne gibi zararlar yapmıştır ?

4 — Bu akarsulardan çevreniz nasıl yararlanır ?

yor ? Bulunduğunuz yerde su gücü ile işleyen değirmen, fabrika, elektrik santrali var mı ?

5 — Bu akarsular içinde su üzerinde kayık, sal, kelek gibi taşıt işleyenleri var mı ? Bunlar içinde bazı mevsimler geçit vermeyenler olur mu ?

6 — Çevrenizde kaynak, çeşme, göl, ırmak ve derelerin her mevsim suları bol mudur ? Azalıyorsa hangi mevsimlerde azalıyor ? İçecek suyunuz nereden geliyor ?

7 — Bir metre uzunluğundaki bir çubukla size en yakın akarsuyun mart, temmuz ve ekim aylarında derinliğini ölçünüz. Sonuçları karşılaştırınız.

8 — Çevrenizde hiç açılmış artezyen kuyusu var mı ? Ne işlerde kullanılıyor ?

9 — Size en yakın akarsuyun hızını ölçünüz. Bunun için kâğıttan bir kayık yaparak akarsuya bırakınız. Belli bir yere kâğıt kayığın kaç saniyede gittiğini hesaplayınız. Suyun hızını bulunuz.

10 — Gazete, kitap, dergi ve ansiklopedilerden akarsularınız için yazılmış şiir, yazı ve bilgileri derleyiniz.

11 — (Akarsulardan yararlanma) konulu bir yazı hazırlayınız.

12 — Çevrenizde göl var mı ? Bu gölden nasıl ve ne gibi işlerde yararlanılıyor ? Gölde taşıtlar işliyor mu ? Gölde hangi su hayvanları yaşıyor ? Hangi bitkiler yetişiyor ? Göl suyunda artma ve azalma oluyor mu ? Gölün çevresinde hangi köy ve kasabalar var ? Göl, bulunduğunuz yere ne kadar uzaklıktadır ? Gölde turistik olarak yararlanma oluyor mu ?

13 — Çevrenizde kaynak, ılıca, kaplıca, çermikler var mı ? Bunlar bulunduğunuz yere ne kadar uzaklıktadır ? Buralardan nasıl ve hangi mevsimler-

de yararlanılıyor ? Suları çok mu ? Sıcak mı, soğutulup içiliyor mu ? Kükürtlü mü ? Hangi hastalıklara iyi geliyor ? Turistik olarak değerleri var mı ?

14 — Çevrenizde çay var mı ? Adı nedir ? Bundan yararlanılıyor mu ?

15 — Çevrenizde deniz var mı ? Varsa kıyıda hangi iskeleleriniz var ?

16 — Çevrenizde kuyu, nehir ve dereden içme suyu alan köy kasaba ve şehir var mı ?

17 — Çevrenizde hangi limanlar var ? Adları nedir ? Ne zaman yapıldılar ?

18 — Çevrenizdeki limanlara hangi vapurlar uğrar, ne zaman uğrar ?

19 — Çevrenizde kıyılar nasıl ? (Kumluk, kayalık, bataklık, körfez, açık)

20 — Çevrenizdeki kıyılardan nasıl yararlanılıyor ? Turistik bakımdan değeri nedir ?

21 — Çevrenizde dış ülkelerden turist çeken özellikte yerler var mıdır ?

C — ÇEVRENİZİN İKLİMİ :

Bu konuyu sınıfça ve ders yılı başında başlayarak hava gözlemleri yaparak işlemelisiniz. Bir termometre (sıcak ölçer), bir barometre, bir higrometre alınız. Bir yağmurölçeri, bir rüzgâr gülü yapınız. Bu aletlerle okulunuzun bahçesinde bir hava gözlem istasyonu kurunuz. Termometrenizi duvardan en az 5 santim uzaklıkta, gölge bir yere asınız. Ayrıca termometrenin asıldığı yer mat, gri renkte olmalıdır. Madensel barometrenizi sarsılmayan bir yere asınız. Barometreye hiç dokunmayınız. Rüzgârın hızını ölçmek için bacadan çıkan dumanlara, ağaçların dallarının sallanışına bakınız. Her yağmur yağışı sonunda yağın yağmuru ölçerek hesaplayınız. Günlük kayıtlarınız ve

aşağıdaki sorulara vereceğiniz cevaplar, bulunduğunuz yerin iklimini size öğretecektir.

1 — Çevrenizde yılın en sıcak gününde termometre gölgede kaç° gösteriyor ?

2 — Yılın en soğuk gününde termometre kaç° kadar düşüyor ?

3 — Çevrenizde hangi yönden esen rüzgârlar daha ılık ve sıcaktır ?

4 — Yazın sıcak aylarında çevrenizde yazlıklara, yaylalara göç oluyor mu ?

5 — Kışın daha çok hangi aylarda kar yağar ? Hiç yağmadığı yıl olur mu ?

6 — Çevrenizde en çok nereye kar yağar ? Kar yağdığı zaman çevrenizde erimeden ne kadar zaman yerde kalır ?

7 — Çevreniz deniz kıyısında mı ? Yoksa denizden uzakta mı ? Denizin etkisini almıyor mu ?

8 — Çevrenizde aynı zamanda sıcak ve soğuk olan yerler var mı ? (Yüksek yayla, deniz kıyısı, iç ova, kuzey ve güneye bakan yamaçlar, ormanlık yerler, kayalık yerler) Çevrenizde bunlardan hangileri var ?

9 — Çevrenizde hangi yönden, hangi rüzgârlar, hangi mevsimlerde eser ?

10 — Çevrenizde en çok yağmur alan, en az yağmur alan bölgeler nereleridir ?

11 — Çevrenizde hava değişimleri ile ilgili halk deyimleri söylenir mi ? Bunları derleyiniz.

12 — Çevrenize leylek ve kırlangıçlar geliyor mu ? Geliyorsa hangi aylarda gidiyorlar ? İzleyiniz.

Ç — ÇEVRENİZİN KÜLTÜR DURUMU, NÜFUS, ŞEHİR VE KASABALARIN DİĞER İLLERLE İLİŞKİSİ :

1 — Okulunuzda kaç öğrenci var, kaç kız, kaç erkek ?

2 — Bulunduğunuz yerde kaç okul var, kaç öğrencisi var ?

3 — Öğrenci bilgilerini birer grafik ile değerlendiriniz.

4 — Bulunduğunuz yerin son nüfus sayımına göre nüfusu ne kadardır ? Kaç kadın, kaç erkek nüfusu vardır ?

5 — 1960 - 1965 sayımlarını karşılaştırınız, ne kadar artış vardır ?

6 — 1965 sayımına göre ilinizde en yoğun ve en tenha yerler nereleridir ?

7 — İlinizde Türkçeden başka dil kullanılan yerler var mı ? Hangi diller kullanılıyor ?

8 — Çevrenizde göçebe yerleşenler var mı ? Varsa hangi işleri yapıyorlar ?

9 — Bulunduğunuz yerde hangi sanatlar var ?

10 — Tarımla uğraşanlar mı çok, yoksa endüstri işçileri mi ?

11 — İlinizin çevresinde hangi iller yer almıştır ?

12 — Bu illere giden ana yollar var mı ? Bu yollardan kışın kapananlar olur mu ?

13 — Çevrenizde yetişen ürünlerden hangilerini yakın illere gönderirler ?

D — ÇEVRENİZİN TOPRAKLARI, ORMANLARI, MADENLERİ, ENDÜSTRİSİ, TİCARETİ, YOLLARI VE ÜRÜNLERİ :

1 — Bulunduğunuz yerde yetişen ürünlerin bir listesini yapınız.

2 — İliniz komşu illere bu ürünlerden hangilerini satar, bu satıklarının yerine neler alır ?

3 — Çevrenizde pazar nerede kurulur ? Pazara nerelerden, hangi ürünler gelir ?

4 — Bulunduğunuz yerde hangi fabrikalar var ?
5 — Çevrenizde hangi endüstri bitkileri yetişiyor ? Bunlardan nasıl yararlanıyorsunuz ?

6 — Çevrenizden geçen hangi önemli ana yollar var ? Bu yollar hangi illerden geliyor ve nereye dek uzanıyorlar ? Bu yollar üzerinde önemli köprüler, önemli liman ya da iskeleler, istasyonlar, duraklar var mı, hangileridir ?

7 — Kamyon, araba, kağıt, at, eşek, katırla ulaşım yapan çevreleriniz var mı ?

8 — Çevrenizde hangi madenler çıkıyor ? Bunlardan nasıl yararlanıyorsunuz ? Hangileri dış ülkelere ya da yakın illere satılıyor ?

9 — Çevrenizde hangi ormanlar var ? Bölgenizde orman olmayan yerler var mı ? Ormanda yetişen ağaçların bir listesini yapınız. Ormanlardan nasıl yararlanıldığını inceleyiniz. Ormanda kurulu fabrika varsa, neler yaptığını araştırınız.

E — TURİZM BAKIMINDAN ÇEVRENİZ :

1 — Çevrenizde gezi yeri olarak nereleri kullanılıyor ?

2 — Çevrenizde kır gezisi yapılan yerlerin adlarını yazınız.

3 — Çevrenizde turist çeken yerler varsa adlarını ve özelliklerini yazınız.

4 — Son yıllarda turizm çalışması olarak çevrenizde ne gibi işler yapılmıştır ? Araştırıp yazınız.

5 — Çevrenizde tarihi değerde olan anıtlar var mı ?

6 — Çevrenizde gezi için gidilen yerler varmıdır ?

KENDİMİZİ YETİŞTİRELİM, BİLGİMİZİ ARTIRALIM

1 — Çorum tarihini öğrenmek için Anadolu Selçukluları, Ertana ve İlhanlılar, Kadı Burhanettin ve Osmanlılar tarihlerini ansiklopedilerden okuyunuz. (İslâm Ansiklopedisi.)

2 — Eski çağlardaki yerini ve önemini, Eti tarihini okuyarak öğreniniz. Hatuşaş şehrinin Eti tarihindeki önemini araştırınız.

3 — Çorum hangi yönden turistik bir değer kazanabilir ve nasıl kazanır ? Bu kitabı okuduktan sonra soruları cevaplandırmaya çalışınız ve bir yazı yazınız.

4 — Çorum nasıl bir yerdedir ? Topraklarında neden çeşitli iklim özellikleri ve bitki çeşitleri bulunmaktadır ? Konuyu okuyarak araştırınız.

5 — Tahıl ambarı deyimi ne demektir ? Yurdu muzun daha hangi bölgeleri bu deyimle lâyıktır ? Araştırınız. Bölgeleri Çorum ile karşılaştırınız.

6 — Çorum'un bir haritasını çizerek bu haritada bölgeye giren önemli yolları, akarsuları, şehir ve kasabaları, tarihî bölgeleri, ormanları, bölgede yetişen ürünleri yerlerinde işaretleyiniz.

7 — Gazete ve dergilerden bölgenin gelişmesi haberlerini izleyiniz ve toplayınız.

8 — İzmir, İstanbul, Adana, Erzurum gibi bölgelerden Çorum'a tasarılarınızda geziler yapınız. Harita üzerinde yolları gösteriniz.

9 — Çorum'un özelliklerini belirten bir yazı yazarak bu özellikleri maddeler halinde özetleyiniz.

YARARLANACAĞIMIZ KAYNAKLAR

- 1 — İslâm Ansiklopedisi.
- 2 — Türk Ansiklopedisi.
- 3 — Vatan gazetesinin Çorum özel sayısı.
- 4 — Hayat Ansiklopedisi. (Cumhuriyet gazetesi).
- 5 — Nebioğlu Çocuk Ansiklopedisi.
- 6 — Resimli Yeni Lûgat ve Ansiklopedi.
- 7 — Kitabı yazarın. Çorum, İskilip, Sungurlu, Alaca, Alacahöyük gezi notları.
- 8 — İstatistik yıllıkları,
- 9 — Karayolları haritası
- 10 — Büyük Atlas.
- 11 — Gazete ve dergilerde çıkan ilgili yazılar.
- 12 — Türkiye Ansiklopedisi (Doğan Kardeş).
- 13 — Hayat Ansiklopedisi (Hayat Yayını)
- 14 — Milliyet gazetesi Turizm ekleri.
- 15 — Turistik Türkiye, (Hayat yayını).
- 16 — Resimli Bilgi 1 - 8. cilt (Hayat yayını).
- 17 — Coğrafya Ansiklopedisi, (Arkin Kitabevi)
- 18 — Atlaslı Coğrafya Ansiklopedisi, (Arkin Kitabevi).
- 19 — Okul Ansiklopedisi.
- 20 — Çorum İl Yıllığı.
- 21 — Alacahöyük İncelemesi, (M. E. B.)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

İLİMİZİN YURDUMUZDAKİ KONUMU

Yeri, Sınırları, Komşuları 3

İLİMİZİN DOĞAL DURUMU

Yer Şekilleri, Engebeleri 5

Akarsuları, Gölleri 7

Hava Durumu, İklimi 9

Bitki Örtüsü, Ormanları 10

NÜFUSU, YERLEŞME VE YÖNETİM ÖRGÜTÜ

Nüfusu 12

İlimizde Yerleşme Şekilleri 13

İLİMİZİN GEÇİM KAYNAKLARI

Tarımı 15

Tahıl Ambarı Çorum 17

Hayvancılığı 19

Madenleri 20

Endüstri ve Ticareti 20

Çorum Çimento Fabrikası 21

İLİMİZDE ULAŞIM

Çorum'a Nasıl Gidilir ? 22

İL MERKEZİMİZ, ŞEHRİMİZ 24

Şehrimizde Gezi ve Eğlence Yerleri 30

İLİN ÖZELLİKLERİ

Çorum Elması ve Armudu 31

Sayfa

Çorum'da Bakırcılık 34

Şehrimizin Geleceği 35

İLİMİZİN TARİHİ

Çorum Adı Nereden Geliyor ? 36

Türkler Zamanında Çorum 37

Osmanlılar Zamanında Çorum 38

Cumhuriyet Devrinde Çorum 39

Çorum'da Tarihî Anıtlar 40

Boğazköy 40

Alacahöyük 43

İLİMİZDE TURİZM 43

İLİMİZDE KÜLTÜR HAYATI 44

İLİMİZİN İLÇELERİ

Alaca 45

Bayat 47

İskilip 48

Kargı 51

Mecitözü 52

Ortaköy 53

Osmancık 53

Sungurlu 53

İNCELEME SORULARI 55

Kendimizi Yetiştirelim 61

Yararlanacağımız Kaynaklar 62

Fiyatı 250 kuruş